

شیرک حوی

توپلایان : یحیی - شیدا

سویله کوریم اوللینیم اوللنیم سیم ؟
آر واد آلیب اوللینیم اوللنیم سیم ؟

موللا سینه ایلمیریم مصلحت
آتمیش سنین ایلده بدیر کدشت

سٲرٲم قولٲ

« علی نظمٲ »

آذرباٲجانٲن اٲکٲنٲی هوٲ هوٲٲ

توٲلایان : ٲحٲٲ - شٲدا

بوكتابدان ۵۰۰۰ نسخه خورشيد چاپخانا سيندا باسيلدى

چاپ حقيقى توپلايانا عايددير

علی نظمی نین عکسی جوانلیق چاغلاریندا

سٺڙيم ڦولي

« علي نظمي »

آڊلي - سانلي « ملانصر الدين غزيتہ سي »
کي ميرزه جليل محمد قليزاده نين مديريت له
تفليسده ياييليردي مکتبيندن شهرتلي و گور کملی
يازيچي لر و شاعر لر قالخيپ کي : ميرز علي اکبر
طاهرزاده « صابر » - باکيلي عباس صحت -
شيروانلي محمد هادي - علي نظمي « سٺڙيم -
ڦولي » و گول تکين کيمي شخصيت لسري
گؤستر مک اولار . ملانصر الدين غزيتہ سي
بئله اولو شاعر لري وجوده گتيريب و جامعه به
تحويل ائتمکسده بويوک بير مکتب ايدی ،
چونکي بو غزيتہ استعدادلاري اوياديپ ، آز
مدنده چوخ گور کملی ملی شاعر لر يٺيردي ،
کي بو مجموعه ده علي نظمي « سٺڙيم ڦولي » دان
قيسا معلومات وئرمک ايسٺيریک :

علي نظمي ۱۲۵۵ شمسي ده گنجه نين

«سراب» کندینده آنادان اولدی، پوی آتاندان
 صورنا ایرانا معلومات آلماخ ایچون گلدی،
 ایکی ایل مکتبه معلومات الده ائندن صورنا
 «بخارا» شهرینه بوللاندی، اوردا معاشین
 گئچیرتمک ایچون بیس توکاندا قوللوخچی
 اولدی. او هرگون غازیته - ژورنال آلیب
 علاقه ایلن اوخیوردی، بو مطالعه، اونی زنگین
 آذربایجان ادبیاتی نن تانیس ائتمه ده چوخ
 کؤمک ائتدی.

اون سکزیاشینا چاتارکن یواش - یواش
 شعر قوشماغا باشلادی و اولینجی شعر «شرق
 روس» غزیته سینده، کی جلیل محمدقلیزاده ده
 اونا یازیچی ایدی، چاپ اولدی.

«الانصرالدین غزیته سی ایشه باشلیاندا
 «گفتسیر» - «الی ده گنک لی» - «سئویم قولی»
 امضالاری نن اونا شعر و مقاله گؤندریدی و بو
 همکارلیقی آخیره تک دوام ائتدیردی. او، نه
 تکجه بو غزیته لرده چالیشدی، بلکه باشقا غزیته
 و ژورناللارینان دا همکارلیقا باشلادی. اونون
 شیرین قلمی، طنزی و انتقادی شعرلری گئت گئده
 مشهور اولدی، خلق آرا علی نظمی تانیندی.
 «هوپ - هوپ نامه» کتابنین صاحبی

میرزه علی اکبر صابره اونون شعرلریندن
 مراخلانیب و چوخلارینا جواب وئردی . علی
 نظمى گنجه شهرینده بیر حصه شعرلرین «شراپچی»
 عنوانیه یایدی ، کی اوخیانلارین دقت نظرین
 ئوزینه جلب ائله دی ، بو مجموعه نین شعرلری
 ائله مضمونلى وئورگه یاتان دیر کی چوخلاری
 « صابر » دن الهام آلینمیشدی و شاید بیر عده
 اوخیانلار ، اولده تصور ائلیه لرکی ، بو شعر
 سئزیم قولی دان یوخ ، بلکه ده صابردن دیر ،
 چونکی بونلارین مضمونلاری ، حرکت لری ،
 موضوعلاری بیر - بیرینه یاخین و تانیشدی .
 علی نظمى بیر مدته ، معارف قوللوخچى سی
 اولوب ، اوشاخلارا بیلک ئوگر تمک ایچون
 چایمیشدی ، آما روزگار اونا ائله ده خوش اوز
 نشان وئرمه دی ، چاره سیزلیقدان باکویه
 کؤچوب بوردا ایشی توتدی .

اونون شعرلری ، قانون سیزلیق ،
 حق سیزلیک و خرافات ضدینه یازیلیمیشدی ،
 اثرلری شعر و تصویر جهتیندن ده رین - کسگین
 و یوکسک دیر . اونون عزیز دوستی صابر
 ئولنده (= ۱۳۲۹ هـ ق) او داها تک قالدی ،
 ایکنجی مجموعه سینده « سئزیم قولی نامه »

آدلی کتاب کی ۱۹۲۷ میلادی دایایلدی ٹوز
 بو یوگک حسرت و غصه سین بو گؤر کملی شاعرین
 ٹولمه سیندن آیدین صورتده بیلدیریب .
 میرزه جلیل محمد قلیزاده نظمی نین باره سینده
 بئله یازیر :

«... آیلار ، ایلر دولانندی ، و مجموعه میزین
 ابتدا سیندان ، تا بو وقته تک ، مشهدی سئویم قولی
 « کئفسیز » بیزه همیشه یار اولسادی ، خصوصاً
 صابرین وفاتیندان صونرا ، اکینجی صابریمیز ،
 بیرینجی صابرین یترین بوش قویمادی . مشهدی
 سئویم قولی ، ذوقلی - صفالی - مزه لی و دوزلی
 شعر یازمادان دالی قالمادی ، اونون کلامنین
 لطافتی اوستون و چوخدیر ، دئمک اولارکی ،
 بو دیل ، بوشیوه ، بو شعرلر آذربایجانین
 نورکلری ایچون همیشه لیکه قالا جاق » .

اونون ٹولمه تاریخی آیدین ده ئیرگویا
 ۱۳۲۵ شمسی حدودینده باش وئرب . ایندی
 نریندن بیر الگو گؤستر مگه کفایتلنیریک کی
 چوخ ساده و ده رین دیر ، او یازیر :

« نتیجه گوندیر کی ۱۸ یاشیندا بشیر ،
 حاج حسین اوغلو ، چخیب چینار آغاجینا بیر قوش
 دوشور سین ، قوشی جیبینه تو توب قویانسان

صونرا ، آغاشدان ییخیلیب قیچی سینیب ،
آپاریلار ائوه آتاسی گلیب دئییب :

اوغول نجه سن ؟ قوش جیینده ئولمه یب کی ؟
ساغدی می ؟ . دئییب : ساغدی ! - آتا چوخ
شکر لر ائدی ب کی نه یاخشی قوش ئولمه یب
ساغدی ر . حاج حسین ئوزیده قوش بازیدی .

نتیجه بئله دی : اون سکز یاشیندا جوان
درس اوخوماخ عوضینه قوش بازلیقا باخیر ،
آما ، آتاسی دا ، الله جاهیل ایدی کی ، اوغلونون
سلامتلیگین یوخ ، بلکه قوشون ساغلاملیقین
سوروردی . هرشیدن ، اوغلونا معالجه دن قاباق ،
قوش صاغ اولسون ، اوغول جهنمه ! او متأثر
اولماییب قوش قیدینه قالمیشدی ر .

داها بونسان آرتیق دئمه یب ، اونون
استعدادین - قدرتین درک ائتمگه بومجموعه نین
مطالعه سین محترم اوخوجیلارا توصیه ائدی ریک .

تبریز : یحیی - شیدا

دیل مسئله سی

دیل کی واردی اونا (لسان) دئمه یین
دؤنده ریب فارسی جا (زبان) دئمه یین
هرکسین وار سؤزی ، دیلی ، آغزی
آغیزا ، آند ایچیپ (دهان) دئمه یین
عربی گؤندرین ئوز ائوال — رینه
فارسا « قال بیژده میهمان » دئمه یین
گؤزاولارکن ، یازاق نه (عین) نه (چشم)
واریکسن تورکسلرین ، اوخی — یایی
کیپر یگه (تیر) — قاشا (کمان) دئمه یین
یاگونه (روز) روزگار (ئیله)
گئجه لیر سویله یین (شبان) دئمه یین
بوغدا یا (گندم) آرپایا داخی (جو)
آکمکه — صویه (آب) و (نان) دئمه یین

(رخ) اوزه (سر) پاشا (زنج) چنه به
 بورما ، آلتون ساچا ، ئیلان دئمه یین
 شعر یازدیقه دا ، تورکجه نی گؤزه دین
 (مو) توکه ، اورتایا (میان) دئمه یین
 بیر نئچه قافیه دوزتمک ایچون -
 یووامیز واردی (آشیان) دئمه یین
 (ساعت) اولسون هوئور (دقیقه) چیمیر
 تاکی وارگنجلیک (جوان) دئمه یین
 بیرلیگه (اتحاد) بیلگی به (علم)
 قیزلار ، آروادلارا (زنان) دئمه یین
 کیشی تک سؤز وئرن هامی بیردن
 کیم دؤنوب قاچسا پهلوان دئمه یین
 دیلچی لـــر گولمه سین بو تصفیه به
 بوزولوب کئفسیزینسده باشی دئی *
 * شاعر چوخ زامان ئوز تخلصین کئفسیز مشخص ائتمیشدیر .

آخ بو غازيت يازانلاردان !

پوزدى ايشى بو غازيت يازانلار چوخداندی کی قاینامیر قازانلار

* * *

ايشلر دولاشيب ، دؤنوب زمانه
گلیمیر ، کسلییدی آب و دانه
پوزدى ايشى بو غازيت يازانلار

* * *

چخدی ، الی پاخاللی پلودان
منبرده دئییردی موللا کودان :
پوزدى ايشى ، بو غازيت يازانلار

* * *

گلدی رجب آبی ، ماه احسان
کئچمیشده کیلرهانی ؟ باخ ألان-
پوزدى ايشى بو غازيت يازانلار

* * *

کئچمیشده ، بو آیلاری مسلمان
مئزلردی دویونجا موللا قربان
ایندی داها قاینامیر قازانلار

* * *

هر قورباغالار ، ئیلان چالانلار
آخ ... بو غازيته ، زادا اویانلار
پوزدى ايشى بو غازيت يازانلار

* * *

هاردان کی اونا اولوردی حاصل
بوخدی رکسیلیب داها مداخل
پوزدى ايشى ، بو غازيت يازانلار

* * *

قادین !

ای هر مگاندا ، سن سبب اعتلا قادین !
هر ملتین تمدنینه رهنما قادین !

* * *
سن بر ظریف صنعتی سن ، دست قدرتین
جسمین مثالی ، اینجه دیر او ، قلب و خصلتین
سنسیر اوزینه دؤندی گونش ، هانکی ملتین ؟

ای منبع تعالی و نور و ضیا قادین !

* * *
سنسن ثولی بدنلره ، بخشنده ی حیات
سن اولماسیدین ، اولمازیدی بلکه کاینات
سنسیر نه حسن ، عشق ، نه یأس و نه انبساط
سنسیر نه شوق و حظ ، نه ذوق و صفا ، قادین !

* * *
سنسن دئدیکلری مخلوق آسمان
حوری دئدیکلری گول فردوس آشیان
ئولدوز ، قمر ، گونش : شفق وروضه ی جنان

پیرایه ی زمین ، و نگار سما قادین !

* * *
حریتین یگانه مثال مجسمی
اشعار ، نطق خالقه سی ، روح همدمی

اثل زخم‌دار ، قلبین ان نرم مرهمی
هر علتہ علاج ، و درده دوا قادین !

* * *

سرمایه‌ی وقار و حیاتین خزینه‌سی
گنجینه‌ی نجابت و عصمت امینه‌سی

اخلاق حسن تربیه ، الفت مدینه‌سی
ای لایق ستایش و مدح و ثنا قادین !

* * *

ای ان‌گوزل شکوفه‌سی ، زیروح گولشین
ازهار آرزولری ، هر قلب روشنین

لایق میدیر بو حالین ، اوجا رتبه‌کی سنین
ای حالیوا جماعتی بی اعتنا ، قادین !

* * *

شدتله ، نور رویوه محتاج ایکن وطن
ای‌گون ! بولوطلار ایچره نهان اولماغین ندن؟

ییرت او ، نقاب مظلمی گوستر جمال سن
گول ، تاگولومسه‌یه بو جهان نسا قادین !

* * *

مدنیت بو ایـمیش ؟

بونا دیرلر می تمدن ؟ او حقیقت بو ایـمیش
دو غروها...؟ او دئیله ن نشئه لی نعمت بو ایـمیش ؟

* *

سویله یرلر کی : تمدن له اولیر ملک آباد
هم ، تمدن لی جماعتده اولور عدل له داد
ائدیلیر هر کسه رحمت ، فقرابه امداد
ایندی شرح ائت کی ، همان شیوه ی الفت بو ایـمیش ؟

* *

هر طرفده ائدیری حکم جفا ، ظلم و غدر
مدنی هپ - او یاپان ظلم - یاخان ، آتش شر
مدنی ، ایشه هپ او جانیلر و غارتگر
قول له فعل بئله - تازه طریقت بو ایـمیش ؟

* *

مدنی قوم ، او یشری قونشوسی قومی کؤره مز
کؤرمه مک ایستیه ر - ایستکله اونی دیندیره مز
صاف ، صادق لیقنا ، هر ندی قیمت وئره مز
اقتضای — مدنیت ، بشریت بو ایـمیش ؟

* *

سئوم اصلا او تمدن ، او تعالی بو ایسه
اعتبار ائتمه رم ، او رتبه ی عالی ، بو ایسه
ایسته مم ، ایسته مم انجام مآلی بو ایسه
آه ... او خلیا کیمی زیبا مدنیت بو ایـمیش ؟

آی بالام !

ياماندا سويله سه لر ، دينمه ، دور هريلدا بالام
اگر بوغوللا نه چاره ؟ بوغول خيريلدا بالام
قاپازلى اولسا باشون يا اوزون توپورجکلى
جانون ساغ اولسون ، اوتانما همان فريلدا بالام
حقوق دين و ديلين ، اوغراسا تجاوزگسر
ته عيى وار ، دالسينجا ئوزون بيريلدا بالام
باشوندا ايشله سه ، يوزمين ، کلک دگيرمانى
اوسانما ، بس دئمه ، چاخ - چاخ کيمى جيريلدا بالام
ال آلتى اول ، دؤيول ، ال انتقامه قالخيزما
يئتم اوشاخ کيمى آهى چکيب زيريلدا بالام
بدندن آلسادا اغيار روحيوى صبر ائت
ئيلان ديشينده کى قورباغه تک قوريلدا بالام
ولى قبول ائله مه قارداشين نصيحتيني
سنه ، نه سويله سه باخما فقط ميريلدا بالام

يازيم ؟ يازمايم ؟

موللا ! ايشيم ياشدى يازيم ، يازمايم ؟
هوش و باشيم چاشدى يازيم ، يازمايم ؟

* * *

عقلمى پوچ ائىدى كىتابت ، يازى
خامنه نى آتسديم ، بوراخىب كاغذى
سندە سۆيىرسن هله ، چوخسندان آزى
اينىدى بويور باققالى ، يا بىرازى
بىر يىككە فراشدى يازيم ، يازمايم ؟
قېلىرى داشدى يازيم ، يازمايم ؟

* * *

كارى بوراخىدېم ، كىفيمە باشلادېم
ژورنالوى هم غىزىتى داشلادېم
حالوانى چالدىم ، پىتىنى بوشلادېم
بىر نىچە موللا قارىنى ، آشلادېم
يىككە كىلمە باشدى يازيم ، يازمايم ؟
جىملەسى قارداشدى ، يازيم ، يازمايم ؟

* * *

گىتسدى رجب اينىدىدە شىعبان گىلىر
جىسمىنە گۆر موللارلارنى جان گىلىر
مىجلىسە آنىچاق آغا ، يىگىت ، خان گىلىر
آچ گۆزى قان ياشدى ، يازيم يازمايم ؟

دوغروسی باخ—دیقجا مسلمانلیقا

آز قالی—رام اوز قویام اوزمانلیقا

بنزه میری یوردوموز ، انسانلیقا

جمله وئروب کن—دینی یوشانلیقا

وحشته آغاشدی ، یازیم ، یازماییم ؟

دلته اوغراشدی یازیم ، یازماییم ؟

* * *

باخ نییجه انسان قانی ، سوتک آخیر

منظره سی ، روحیله ، جانی یاخیر

حالوا قاپانلار ئولی لرتک باخیر

وار عمو ! اعیانلاریمیز بیرناخیر

لیک پالان باشدی یازیم ، یازماییم ؟

سارقه سر داشدی یازیم ، یازماییم ؟

* * *

منجه عبث دیر بو غازیت ، مسخره

بشینمه باتماز ، ها اوخی مین کره

کار ائلمز موعظه گاو و خ—ره

اوز داها اوگرشدی توپور-جکلره

غیرت اوزاخلاشدی یازیم ، یازماییم ؟

جانیم آلاولاشدی یازیم ، یازماییم ؟

آجلیق !

دؤنموش قانا ، خمر ایله دولو جام گؤزیمده
ماتم کیمی دیر ، سؤیگولی ایام گؤزیمده
بیر چوخلاری شرمندۀ نان ، اهل و عیاله
عفرینه منیمده ، او دل آدام ، گؤزیمده
گنجهمیش گنجهب ، آیتده قرانلیقدافنا ، حال-
اولموش اوچوروم اوزره سرانجام گؤزیمده
رد اول داها : ای آجلیقی : قحطی گتیره ن دئو !
اولموش دا صباح امه لیم شام ، گؤزیمده
گولمکده بوگون حالیم ، دون کاسه سیلنلر
لاکن او داها گولمه لی ، بدنام گؤزیمده !

اوروجلوق ... !

بیر بویوک تور قئییریب ، یول اوزهرینده قوراسان
سالاسان روزهنی ، غافل ائده رک ، او دامه
ئوزینی زوریه بیر آی ئوزینه توتدیراسان
صبحین ، اسلام کیمی ، دؤنده رسن آخشامه
آنلایا ناکی اوروج توتماخ اولورایدا نئجه ؟
گؤزدیگی ایشدن اول ، او متنبه آبیجه

* * *

پولیس اداره لری

کتیرمیش عالمی تنگه ، پولیس اداره لری
باخیر نه عاره نه تنگه ، پولیس اداره لری
دولوب قلینجا - تنگه ، پولیس اداره لری
دؤنوب قابانه - پلنگه ، پولیس اداره لری
گریب بو خلقله جنگه ، پولیس اداره لری
بوتون اداره لر ایچره ، اگرچه یوخ مضمون
اولور باخاندا ، الیف قامتون ، بو کولمیش نون
خصوصاً آنلامایسرلار وظیفه و قانون
بویاندی کوهنهجه رنگه ، پولیس اداره لری
کتیرمیش عالمی تنگه ، پولیس اداره لری
گؤرنده السیز ، آباخسیزلاری پولیس نفری
آتیر زواللی به هسرگونه تهمت ایلسه شری
* قاتیرداما ، آلیراوتدان نه وارسا سیم وزری
نه عاری ، غیرتی وار ، نه وظیفه ده گری
دؤنوب دیزده نهنگه ، پولیس اداره لری

* دام : حبس - زندان

بلديه ادارهسى

دئمه چالشمیری ای جان ادارهی بلديه
باخیر نه ایشلره چندان ادارهی بلديه
ائیدیدی ایشلری سهمان ادارهی بلديه
یولوندا وئرمه لیدیرجان ، ادارهی بلديه
نه ایله سین سنه قوربان ، ادارهی بلديه ؟
دئمه کی ایشله ییراوندان ، نه باش ، نه ده اعضا
دئمه کی : یازدی ییزی بخت سیز دیر قضا
بو اعتراضیه اولمام شریک ، یاکی رضا
نه پرت دیر ، نه پریشان ، ادارهی بلديه
نه ایله سین سنه قوربان ، ادارهی بلديه ؟
نه کوچه لرده عفونت ، نه دؤنگه لرده زیبیل وار
نه چارسولاردا قارانلیق ، نه لش ، میتیل نه سفیل وار
نه باشچی لرده مروت ، نه اهل گنجده دیل وار
قویوب قصور ، نه نقصان ادارهی بلديه
نه ایله سین سنه قوربان ، ادارهی بلديه ؟
نه خودتوزین دوشونوراو ، نه خویش و اقرا نین
وئرندی آزا قالا ملت یولوندا لاپ جانین
چکیر او ، دردینی آنجا بوشهر ویرانین
اولور بو ایشده پشیمان ، ادارهی بلديه
نه ایله سین سنه قوربان ادارهی بلديه ؟

دئیرسنیز کی : بوتون پوللاری باسیب یتدیلر
 عمومی ایش سوروشاندا صاباح-صاباح دئدیلر
 بیرری باغا ، بیرسی یایلاغا ائدنده سفر
 ائدیر مسافری مهمان اداره ی بلدییه
 نه ایله سین سنه قوربان اداره ی بلدییه ؟

* * *

یالان - پالان !

ای بویوک تولکه میزین شانی ، یالان
 سلطنت شیوه ی عنوانی ، یالان
 تولکه نین شاهی ، بیگی ، خانی ، یالان
 عسگری ، ضابطی ، سلطانی ، یالان
 قلعه سی ، توپلاری ، قالمخانی یالان !
 هانکی بیر ائوده کی میهمان اولاسان
 هانکی خلق ایچره ، کی خندان اولاسان
 هانکی بورددا ، کی نمایان اولاسان
 دولدورار سطوتی ، هر یانی یالان
 ای بویوک ملکوموزین شانی ، یالان !
 سن بیزیم تولکه میزین زینتی سن
 دولتین ارل ————— رینین قیمتی سن
 ————— رب ارکانیمزین قدرتی سن
 هم بوتون خلقلر ایمانی ، یالان
 ای بویوک تولکه میزین شانی ، یالان !

لاپ سنبله دوزه لږ ایشلریمیز
 قلب اعدایه باتار شیشلریمیز
 سر اولور ائللره کچمیشلریمیز
 یوزسوزین اون دوزی، دوخسانی یالان
 ای بویوک تولکه میزین شانی، یالان!
 بیر دبلک، بیر غرضی وار هره نین
 باخ گلیر گونده بیرى، مخطرهنین
 قولى ييک ییز بویوک انگلتره نین
 وئیریک اونلار ایچون جانی، یالان
 ائدیریک ترک بو دنیانی، یالان!

* * *

گولورم!

ملتین حالینا من هی گولورم!
 خوش گلیر طبعیمه هر شی گولورم!
 * * *
 فکر و ذهن، عقل بوگونلر چاشیری
 غصه و غم داها، حددن آشیری
 آدام ائولادی بوتون، آغلاشیری
 سویلیرم من داها و اخسی، گولورم
 خوش گلیر طبعیمه هر شی، گولورم

مولک داراده آلیس آتش آرا

مات و حیران ، متردد ، امرا

دگشیر گونده رئیس الوزراء

اوینایر مملکت زی گولورم ؟

خوش گلیر طبعیمه هرشی ، گولورم !

اوج یوز ایللرله یاتانلار ، اویانیر

اسکلت لرده عجب قوددالانیر ؟

هامی ایراندا اتوزین زنده سانیر

ترپه نیر رشت و میامی ، گولورم !

خوش گلیر طبعیمه هرشی ، گولورم !

بیر طرفده گؤریرم قوت و زور

اوبیری یاندا بیلیک ، فن و شعور

اهل ایراندا توتמושینی شور

باشلایر ایندی الف - بی گولورم !

خوش گلیر طبعیمه هرشی ، گولورم !

گاه گولوب ، گاهیده آغلامسیرام

گاه پور تله نیرم ، گاه سینیرام

قوخماییب بیر بالاجا دیکسنیرام

چکیرم آه پیایی گولورم !

خوش گلیر طبعیمه هرشی گولورم !

* * *

تغلب ؟ *

عزیزم ، اینسدی بو دوران سنین دیر
سعادت ، راحت ، عزت ، شان سنین دیر
صراحی ، می ، مزه ، فنجان سنین دیر
نفوذ و رأی و گوج ، فرمان سنین دیر
یوزوتدیر حکمووی ، میدان سنین دیر
گئجه بوش و قتیوی ، قویما شتاب ائت
قانون اُم (گوشت) امتدن کباب ائت
نه قورخ ، ایله حیا ، نه اجتناب ائت
پیچاق ، دیش ، شیش و جسم و جان سنین دیر
یوزوتدیر حکمووی ، میدان سنین دیر
قرا قلوبوندا یوخ ذره مروت
یاتیر سینه نده آنجاق کبر و شدت
پراکنسده ، پریشانحال ملت -
یانیر ، بو آتش سوزان سنین دیر
یوزوتدیر حکمووی ، میدان سنین دیر
سنه تاری و ثریبیدیر مال و دولت
ائدیبیدیر مولکدار ، ای بی حمیت !
چکییرکندلی قاپوندا بوللی عسرت
اؤرک غملی ، بدن عریان سنین دیر
یوزوتدیر حکمووی ، میدان سنین دیر

* تغلب : ئوز باشینا - آقا مناسینادیر

گنججه - گوندوز ، زواللی رنجبرلر
 سنین راحت لیک ایچون چوخ توکهرتر
 یاتارسان سن ، اوتارالاردا تیرهر
 فقط زحمت اونون ، سامان سنین دیر
 سو گوش ، شاللاخ اونون ، وجدان سنین دیر
 وئرهر بیر انتها ، بو ظلمه داور
 اولار بیرگون ، خلاص اولماخ میسر
 امیدین هیش ایتیرمز رنجبرلر
 ولی بش گونلیگه ، دوران سنین دیر
 یوروتدیر حکمووی ، میدان سنین دیر

آی موللا (*)

موللا ! بو زمانه بیزی محزون ائده جکدیر
 پر خنده اولان قلیمزی ، خون ائده جکدیر
 * * *
 بیلیم بو بلالسر ، هارادان دوشدی جهانه ؟
 ایشلر دگیشیلدی هاموسی ، دؤندی زمانه
 انسان کیمی فعله - کوله ده گلدی زیانه
 بو حادثه اعیانلاری مغبون ائده جکدیر

بو مجموعه ده (موللا) کلمه سی هر برده ملانصرالدین ناشری جلیل

محمد قلیزاده یه اشاره دیر

هرياندا مطمئن قورولور برکه قورولتاي
لوت فعله، جيريقي کندلي آليرحق، آپاريرپاي
بايلارلوت اولوب، مفلس اولانلاراولاجاق باي
اعلاصري بوق... فلک دون ائده جکدير

* * *

حریت اوياتميش هامی صنفی یوخوسيندان
یوخسولدا، اکينچي ده ساير کنديني، انسان
خان، بک، کوله موزدورايله هر حقهده یکسان
آزاده ليک احوالی دگرگون ائده جکدير

* * *

هر حقهده یکسان اولاجاقدير کيشی، آرواد
حتا اولاجاق، زالخادا، معصومه ده آزاد
قیزلار گنده جک مکتبه، چرشاب اولاجاق، ياد
غصه، بو الف قدمیزی، نون ائده جکدير

* * *

قانون عدالت سوره جک حکمونی هموار
مظلوم ائليه بيلميه جک ظالميه آزار !!
بير ملت اولور قول، بير بسی حاکم و مختار
گوجلی نيه گوجسيزلری مدفون ائده جکدير؟

* * *

قافازدا مسلمان داهامختار اولاجاقدیر
باشیندا نه دستار ، نه افسار اولاجاقدیر
نوختاسیزین ، اوباشه ، جهاندار اولاجاقدیر
« او » شعرینی بونلارایله ، موزون انده جکدیر
* * *

نیگران

یول اوزره شاد دایانمیش گوزهل نیگاریم ، تک
باشیندا کوهنه قارا بؤرک ، الینده بیرده گنک
ئوکوز گۆننیدن آیاغیندا تازه قیللی چاریخ
قده کدن آرخالیق ، آلتیندا گوللی چیت کوبنک
دیزینده باغلی تومان ، بالدیریندا زنگلله
ایکی او موزلاری اوستونده بیر جیریخ کپه نک
اوزی لباسا ، لباسی اوزینه سایه سالیب
اوچونجی قردن ، اعلا باهالی بیر ثورتک
بوزوب دواقلارینی ، قیشقریق چالیب اوخویور
النیده دیر ائله بیل اختیار چرخ و فلک
باخیر پلنگ تک اطرافه ، بیغلارین بوزموش
یاوان قیریپ گه میریر ، بیر قوری پارا اکمک
گتدیر ، گلله ، هاموئوز نفعینه تلاشه دیر
او ، پوزماییر قیلغین ، سانکی بیلمه بیر یورمک
بو حالی ایله بوراخمیش او گول منی نیگران
او خال او گردنه بو « کفسیز » عاشقی قوربان

محمد علی شاہ دئییر :

توتوب سلطان افندیم ، نام نیکیم کل دنیانی
بیلیرسن ایلندیم بیر ضربه ده ویرانه ایرانی
کلیب ناموسه آخیر ، قهر ائدیپ من غیرتین کانی
ائدیپ گولگون من ، خون شهیدان ایلہ تهرانی
آئیپ ناموس و ننگی ، یوشلادیم من دین و ایمانی
داغیتدیم ، پارچالاندیم ظلمله آیات قورآنی

آلاها مراجعت

نه دیر بو ایستی ایلاهی ؟ بلاد سوزاندیر
محل ، کوچه و ائو ، چون مثال نیراندیر
ائو ایچره کولگه ده بیلہ لباسیم ایسلانمیش
یاغیر تپمدن عرق ، ایلہ بیل کی نوداندیر
منیم کیمی اوتوران کؤلگه ده اولار اوچ - بش
گونون ئونونده یانانلار ، بش آلتی میلانندیر
یابین گونی ، گون اوزون ، ایستی چوخ ، آغیزلار اوروچ
ئولولر آج و سوسوز قوللارین یاریم جانندیر
سنون قولوندی عموماً بو طایفه آخیـــــــــــــر
دگیر مجوس و برهمن ، هامی مسلمانندیر
بولاخلاری قوزودوبسان ، تاپلمیر ایچمگه صو
قویولارین صوی واریسه ده ، نه چندان دیر

ياغيش اوزينه بش آي دبر كي حسرتيك ، ياغمير
 صويو خساگؤيده ده يوخدير ، بو هانكي دؤرانددير ؟
 آووج - آووج بؤلوشير لر صوئي اكينچي لر
 بو ، نذر شربتني دير ، يا بير ئوزگه درمانيدير ؟
 صويي گؤرن چئويرير ايچمه ميش ايكي صلوات
 ايجهن دؤيونيچا صوي ، آخشامه تگك ثنا خواندير
 هامو ، نمازي ، صويو خساگؤيده دير قيليبر تيممه له
 نه اوغري كبلا محمد ، نه موللا سلماندير
 يثتيدير ايش او مقامه ، كي ارمني لرده
 كشيش لريله « مصلاده » ديده گرياندير
 اسبرگه مه كيشي لردن بش - آلتى دامجي صويا
 ده نيزلرين نه دبر آجي صويي ، مگر قاندير ؟
 آليشدي ياندي سوسوز ، پالتمام مزرعه جات
 نه سبزه وار و نه پامبوق ، يانان گولويستاندير
 بوگونه بير چؤرگه قوللارين قاليب محتاج
 اولورمي آج ياشاسينلار ؟ بوداش دگير ؟ جاندير !
 قارين باغيرساق آجيندان قورولداير قور - قور
 قوري - بوري آزارى خلقده نماياندير
 بوگونه گئتسه بوتون قوللارين اولار نابود
 سنون الونده ياراتماخ اگري چه آساندير
 كيমে آچيب البني ايسته سين كؤمك - اكمك ؟
 باخين قويار ئوزينه كييم بو خلقى ؟ برجاندير ؟

غنى لرى ئوزيوه وئرمىسن وكىل قرار *

كى آج عبالينا وئرسين لباس دير ، ناندير
 نيه ئوزونده قويوب سالغايرسان ئوزگه لره ؟

ئوزينده كى ، هامودان مال - پول فراواندير ؟

گىرك ئوزين قالاسان قىدينه ياراتدېغوين

نه سالغاماقدر ، او نه لوخالق ، نه فرماندير ؟

بو امتحاندى ؟ بلادى ؟ نهدير ؟ نىجه ايشدير ؟

بو ، نه اراده و حكمت ، نه سر پنهاندير ؟

بىلهده شوخلوق اولوردى سن ايله دين بيزنن ؟

كى بىر ظرافتيوه يوز مين ائولى ، قورباندير
 ائله ايش ائله دين آخبر ، كى كوسدى سندن خلق

گلنده مسجد و مكتب آدى گىريزاندير

اوروجلارى يىدىلر پاك يابدا ، قالدى ناپاز

نامازى دا يىته يىلمز كى موشگول عنواندير !

قوغوب معلمى ، موللانى سوردىلر كندن

بو دير كى ، بنزه رى يوخ كنده ، بىر نيستاندير

بو باره ده دئمه كى ، تكجه بىز ضرر چكديك

سوننده شكر ، زيانين بو ايل فراواندير

خلاصه ، شكر بلايه و شكر نعمتيوه

فقط وظيفه ميسز ، ايفاي حمد و شكراندير

* اشاره « الفقراء عبالى و الاغنياء و كلانى » حديثينه دير

محمد علیشاها بیر سوؤز

واه بوایمیش بس هنرین ممده لی؟ قیشقریغون، شوروشرین ممده لی؟

* * *

عالمی باسمیشدی سسین، صولتین سینسه لسه دوشموشدی هیبتین
تیتره دیرایدی، هامونی سطوتین گونده گلیردی خبرین ممده لی

واه... بوایمیش بس هنرین ممده لی؟

بیزائله بیلدیگ کی، سن آگاه سن تخت جمین صاحبی سن، شاه سن
ظل ایلاهی؛ و یدالاه سن ایندی هانی؟ یوخ اثرین ممده لی

واه... بوایمیش بس هنرین ممده لی؟

بیز سنی ظن ایلیردیگ اژدها نیت میز اولدی بوتون درهاوا
ایندی ائدیسن هارایا التجا؟ آرواد-اوشاغین پسرین ممده لی

واه... بوایمیش بس هنرین ممده لی؟

آنلامیرام من هله، بو علتی کی، نیه محو ایله مه دین ملتی؟
آخیری چکدین بو یثره امتی دوشدی اله تاج زرین ممده لی؟

هاردا قالیب، تاج سرین ممده لی؟

اولدی سیه پوش، بوتون ارتجاع جمله سینی قاپلادی درد صداع
ائت داهای سن سلطنته الوداع دوشدی اوزاغه سفرین ممده لی

واه... بوایمیش بس هنرین ممده لی؟

* * *

ناموسین وارسا آغلا !

گول دو کجه سنین اوستویوه من، سن یثری آه ائت
افلاکی همان دوده ی آهیله ، سیاه ائت
باخما منه کی ، قهقهه لیر یاغدییرام من
گیت باخ ئوزیویں حال اسفناکیوه ، واه ائت
ناموسین اگر وارسا ، بوتون عمریوی آغلا
هر بیر سحری شام ائله ، هر شامی صباح ائت !
من بیر گوله یه ن آدمی یم اشبو محیطین
سن گولمه ، دوشون جانیا ، دقتله نگاه ائت
سن باعشی سن گولمه گیمین ، ئوز عملونله
بیر گوزگی آلیب باخدا ، پذیرای گواه ائت
میمون کیمی هر گوزردیگیوی ایله مه تقلید
من سویله دیم آرتیق سنه خواه ایله مه ، خواه ائت
آنجا ق دئییرم کی ، ئوزین اول بیر کیشی اخیر
قورتار ئوز الونله ئوزیوی ، یاکی تباه ائت
قوللوق ، آغالیق فرقی ندیر ؟ قان اونی ! صونرا -
آزاد ائله ائولادیوی ، یابنده ی شاه ائت
با آچ گوزیوی یاخشی - پیسی ، یاخشیدار ک ائت
یا یوم گوزیوی بیخودی آلا له پناه ائت

* * *

نیسگیل

سن دئیرسن موللا ! من بیچاره ، آرواد آلمایم ؟
 ائوده بیر عفریته واردیر ، بیر پریزاد آلمایم ؟

* * *

نیله یم گـــــــــــــر آلمایم بیر دلبر مه پاره من
 گلیمشم بو آدی آروادین الیندن زاره من
 اولموشام پابند بو حیوان و بو کافتاره من
 یانمیشام واللاه الیندن بیر یانار اودلاره من

بس ، گئدیب بیر دلبر خوشروی آلیب ، داد آلمایم ؟
 ائوده بیر عفریته واردیر ، بیر پریزاد آلمایم ؟
 موللا ! انصاف ایله یاریم ، یولداشیم ائولندیلر
 تازه آرواد آلدیلار ، آلدیقدا صیقل لندیلر
 ایش گؤروب آد آلدیلار ، ذوقه باخیب کئفلندیلر

بیر پریرو تاپدیلار ، عفریته دن ایگرنندیلر
 من داها اونلاردان آرتیق ، ایش گؤروب آد آلمایم ؟
 ائوده بیر عفریته واردیر ، بیر پریزاد آلمایم ؟
 کلیمشم تنگه الیندن ، ییل کی جانه دویموشام
 ایله ییب کندیسینه ، هم ده منه ، هر صبحی ، شام
 یارمیشام باشین بو گون ، بیرقات گؤنوندن سویموشام

انگینی لاخلاتمیشام ، هم گؤزلرینی اویمیشام
 ایندی بیر سیمین بدن ، من خانه بر یاد آلمایم ؟
 ائوده بیر عفریته واردیر ، بیر پریزاد آلمایم ؟

گون ده گیر ، هفته ده گیر ، بیر آی ده گیر ، بیر ایل ده گیر
 بیر بئله درد و غمه دؤزمک مگر مو شکول ده گیر ؟
 عومر آزادلی ، بئل بو کولدی ، موللا ! بس نیسگیل ده گیر ؟
 نازی کوسمک ، صحبتی آجی ، دلی بیر دیل ده گیر
 عومرومین آخیر چاغیندا اولماییم شاد ؟ آلماییم ؟
 اتوده بیر هفرینه واردیر ، بیر پریزاد آلماییم ؟

ایشچی !

سرمایه فنالیقلا ری آلتدا ازیل ایشچی !
 تاہما ئوزیوه ، بیرینی آزاده دیل ایشچی
 * * *
 گویاکی ، بوگون بیتمه بیرایمیش بوتون آلت
 ازمک ایچون ایشچی لری آلات سفالت
 ایجاد ائتدیلیر ، بیرینی موجود خیالت
 یومما گؤزیوی ، بونلاری سیرائنده ، بیل ایشچی !
 تاپ - تاپ ئوزیوه بیرینی آزاده دیل ، ایشچی !
 آلمانیدا ؛ بیر تازه قاتار ائتدیلر ایجاد
 تعطیل ائدن ایشچی لری ائتمکلیگه بر باد
 سرمایہ بویولدا قازانیب ، هم قازانیر آد
 قویما باشینا ، چیخماغا هر زیر - زیبیل ایشچی !
 تاپ - تاپ ئوزیوه بیرینی آزاده دیل ، ایشچی !

بیل کی گلہ جگدہ ، بوتون عالمسدہ ، سنوندیر
 دردلردہ ، دوالردہ ، بو مرهم دہ سنوندیر
 آرتیق دیری لیکدن بٹلہ بیر «کم» دہ سنوندیر
 قویما کی گٹچہ ثانیہ ، گون ، آی وایل ، ایشچی !
 تاپ۔ تاپ ٹوزیوہ بیرینی آزاده دیل ایشچی !
 بیرسٹل کیمی کوکرہ ، هامی ظالمیری ییق۔ یاق
 دؤران چاغیریر بیرلیگہ دوغروسنی ، بیر باق
 تاخ ییبدق فتحی کسره ی ارضده سن تاق
 قوی دوشسین آباخ آلتینایو کسک ٹفل ایشچی !*
 تاپ۔ تاپ ٹوزیوہ بیرینی آزاده دیل ایشچی

* ٹفل : فرانسهده یوکسک و تاریخی برج دی ، کی « ایفل » دہ یازیلیر

قو خو . . . ! *

گلہ بیر بورنیمہ دنیاہہ محبت قوخوسی
 یاخشی انسانلیق ایی ، پاک مروت قوخوسی
 بشریتده مکمل ، مسدنیت قوخوسی
 مدیتده اولان رغبت و الفت قوخوسی

* * *

بیلیمیرم ، بیرجه منیم می تیخانیدیر داماغیم ؟
 قوہی شامہم ایتیمیش ، بوشالیب باش چاناغیم
 سارالیدیر یاشیلیم می ، قارالیدیرمی آغیم
 یاکی یوخ باشقا داماغلاردادا قوت قوخوسی

ايله بير رنگه - لباسه بورونوب انسانلار -
 كى يامان - ياخشىنى تشخيص ائلمك پك دشوار
 مدنيت لىسى ، وحشى سى ، تماماً خونخوار
 سانكى يوقميش يارانيشدا بئله رافت قوخوسى

* * *

بو جهان اهلى فقير ، آج ، غنى ، شاه و گدا
 يوفى آلداديچى يوق كى صداقت ، ابدى
 گيزلنيرمى ، منه لطفاً ده ، داغارچيقدا جدا
 بيرشئين اولسا وجودى چىخارالبى قوخوسى

* * *

دم وورور عدل و عدالتدن عموم اوروپا
 سوزى دوز بيركيشى آنجاق ائديلىر استئنا
 يوزده بير دوست تاپيلماس ، هامى دنيانى آرا
 گونه - گوندن چىخيور اورتايه حقيقت قوخوسى

* * *

نه ايسه ايشلىرى هر ياندا پريشان گؤريرم
 دورين له باخيب هر يانى آسان گؤريرم
 فاسدا اسپانيا ، فرانسىز و آلمان گؤريرم
 دؤنورم غربه ، طرابلسده ايتاليان گؤريرم
 چئوريليپ شرقه ، هم ايراندا مهمان گؤريرم
 هر طرفدن سوخولور بورنيم او حشت قوخوسى

❦ قوخو : اىي

یازیرسان ، یازیم !

سن یازیرسان منه آی موللا، کی اشعار یازیم
شهریمیزده نه عمل، ایش، نه خبر وار، یازیم
ایله ییم پاک مسلمانلارا آزار یازیم
شیخی، موللانی، افندیلری بدکار یازیم
مولکداری، بیگی، هم خانلاری خونخوار یازیم!
منه بو قورخولی تکلیفی ائدیر سن، نیه سن؟
ده گیرم من ده لی، تایو کله یه سن بوینوما سن
کئچمیشه ممی بوجانیمدان کی دوشم تهلکه من
گؤتوروب موللانی ژورنالدا بد افکار یازیم؟
ایله ییم پاک مسلمانلارا آزار یازیم؟
بیگلره، خانه دولاشماقدا ظرافندی مگر؟
آختاریر «قاخ قولی بیگ» موفته آدام، آتماغا شر
دانوس ایله ریرتولی، بیگ آدینی یازسام اگر
نشه هر گیزلینی من ائله ییب اظهار یازیم؟
قوخماییب «قاخ قوخ قولی بیگ» دن، ائله تکرار یازیم؟
تازا فیکره ساری ناصیل چکره ملتیمی*
سویله سم قیزلار آچیق گز سین ازرلر آتیمی
ایله ییم اونلارا اظهار نشه نفر تیمی؟
یا نشه بیر بئله اگری لری هموار یازیم؟
گول کیمی پاک مسلمانلاری مردار یازیم؟!

سن بو جانلاره ساتاشماغی سانیر سانمی قولای
 ایله بیر فکرده بو خلقه باسیرسان های - های
 کیم اولورسا ، آلاجاق گۆنده مینه ر لعنت پای
 من اولوم بیر بو قدر لعنه گرفتار ؟ یازیم
 کیمدی بو لعنی گۆتورمکده منه یار ، یازیم !
 یاپشیب مین دانا شیطان بالاسی هر توکیوه
 ایسته ییرسن منی ده لاپ سالاسان ئوزکئوکیوه
 تایلاریمدان آیریپ ، تای ایلرسن یوکیوه
 عاده ، دینه ، سنون تکک اولوب اغیار ، یازیم
 گاو و ماهینی ، گۆبی ایله یب انکار یازیم !
 آییغی مست ، بوتون مستلری هشیار یازیم ؟
 حاشه لله ، ائله ییم من بئله رفتار ، یازیم
 توبه التوبه کی من ، بو جوره اشعار یازیم !

شاعر ، میرزه علی اکبر صابرین بو شعریندن الهام آلیب کی دئیر :
 شاعرم چونکی وظیفه بودیر ، اشعار یازیم
 گۆردیکیم نیک و بدی ایله یب اظهار ، یازیم
 * ناصیل : عثمانی دیلینده (نثجه) معناسینا گلیر

باخ ، گول !

بیر آینه آل ، جانپوا آئینه ده باخ گول
اُیر سؤیگولی جانانپوه آئینه ده باخ گول
اولجه چئویر بئر صلوات ، آتلا بهشته
حوریلری آل یانیوا ، آئینه ده باخ گول
دؤندر ایشیقا صورتیوی ، یاخشی نظر قیل
مخمور ایکی چشمانیوا ، آئینه ده باخ گول
سیل بورنیوی، اُش بوغلاریوی، اوردیوی قالخیز
گوبچک لب و دندانیوا ، آئینه ده باخ گول
قیرخیخ باشوا ، قیللی قوخلاریوا گوز قیرپ
ریش و رخ الوانیوا ، آئینه ده باخ گول
قیل خلقتیوه ، صورت و سیماره تماشا
احوال پریشانیوا ، آئینه ده باخ گول
غم - غصه آخیتماخدا اولان قاش قاباغیوا
رخسار پریشانیوا ، آئینه ده باخ گول
چپ گوزلریویله دوزی کج ، اگرینی دوز گؤر
ئوز عیبیه ، نقصانیوا ، آئینه ده باخ گول
کشمیشلریوی حسرتیله ، آه ایله یاد ایت
آغلانمالی آوانیوا ، آئینه ده باخ گول
قات خون دله ، اشگک تحسر قطراتین
دوز نظمله مژگانیوا ، آئینه ده باخ گول

تا درك انده سن من سنى گۆرچك نيه گوللم ؟
انصافىوا ، وجدانىوا ، آئينه ده باخ گول

گىلى گاو و ماهى !

گاو و ماهى اوزىنى توتدى گۆيه ، آغلياراق
دئدى : يارب بو گۆيون نيشىنى ائت مندن اوزاق
نئچه مليون ايل اولار ، بويىكه ليكده يىرى من
بوينوزومدا دوتاراق ساخلاميشام اينديه جن
بور نومين اوسته قونوب ، نيشىنى سوخدى بو گۆيون
ايسته ديم من بولا يام قويروغىمى بيرجه بوگون
قويماير بو ، منى نه راحت اولام ، نه قاشينام
ده گىرم بس جان اىلاهى ؟ من مسكين ماشينام ؟
بو آغبرليقد ايوكى ساخلايىب اينجينمه ميشم
ايكى يوزمين كره سانجىب گنه ده دينمه ميشم
يابوتىن شرىنى متدن كرم ائت ، ايله اوزاخ
ياكى وئر اذن منه ، اونا ووروم بير شاپالاخ
چكمه سه ال بو جانيمدان باخمارام آفاقا من
يوكىمى توللياراخ قالخا جام شىلاغا من

دور ! دور !

اوسانديم اوستيوه گولمكدن اى ديوانه ملت دور !
يورولدوم مسخره يازماقدان ، اى ديوانه ملت دور ؟

* * *

يولوندا گئتدى دينيم ، مذهبيم ، آئين و ايمانيم
مقاميم ، آبرويم ، احتراميم ، عزتيم ، شانيم
يانوندا كافر آدلانديم ، حلال اولدى سنه قانيم
سنين چين قوخمارام تولمكدن ، اى ديوانه ملت ، دور !

* * *

گهى بابى ، گهى مرتد و گاهى كافر آدلانديم
دؤيولديم ، گولله لنديم ، شاققالانديم ، بلكه اودلانديم
قيغليجيلار كيمي قويدوم ، اوجاغلار تك آلاولانديم
يورول بيرجه ، منه سؤكمكدن ، اى ديوانه ملت ، دور

* * *

سنين اوستونده مندن اولدى رنجيده حاجى صفر
منه بى دين و مذهب سويله ييرلر موللار يكر
غني اوسون گوروم و ورسون سنى آلاه و پيغمبر
ائين اوسون گوروم شيروان كيمي ، ديوانه ملت دور

* * *

سنه موللا دئیر لای - لای ، یاتیردی خواب غفلتده
 سنی یار ایله ییر ، حوریلرله باغ جنتده
 فقط دنیا ده کی حوریلری ، کندسی خلوتده -
 چکیلیر بیرجه گون توپمکدن ، ای دیوانه ملت ؛ دور

* * *

سنی تخریب ائدیر حاکم نمالر ، هر زمان هر ایل
 دئدیم بسدیر سنه جهل ، آنلامیرسان آنلاما ، سن بیل
 اوزیوه توزگه لر ، بیرگونده مین دفعه توپورسین ئیل
 کدرلنمه توپورجکلردن ، ای دیوانه ملت ، دور
 اوساندیم اوستیوه گولمکدن ای دیوانه ملت ، دور
 یورولدوم مسخره یازماخدان ای دیوانه ملت ، دور

* * *

آد قویما مسئله سی !

آی کتچیر ، قیرخی گلیر ، آی کیشی قوی آد اوشا قا
 تاپمادینمی هله آد ، آی ایوی بر باد ، اوشا قا ؟

* * *

گت آخوندین یانینا ، بیر کتاب آچسین ده گنه
 طاس قوران فالچییه باخدیرما قا چاسین ده گنه
 هره بیر بیلدیگینی ، اورتایا ساچسین ده گنه
 یاخشی بیر آد تاپیلا ، بلکه نکوزاد اوشا قا
 آی کتچیر ، قیرخی گلیر ، آی کیشی قوی آد اوشا قا !

آد قویارلارکی دوغان گون اوشاغا قاعده‌دیر
 قالماغی آدسیز ، اوتوزبش گونه ، بی‌فائده‌دیر
 باخ نه‌گۆیچک‌جه چوچوخسدور ، ائله بیر مائده‌دیر
 حیف بدبخت اولاجاخ ، قیلما دین امداد اوشاغا
 آی کتچیر ، قیرخی گلیر ، آی کیشی قوی آد ، اوشاغا !
 دوغدوغی اوچ گون اولور ، موللا تکذب‌ان خالانین
 اون گون اول ، آتاسی آدینی قویموش بالانین
 ویرمه‌گه بیرجه قروش آد قویانا چیخدی جانین
 ایلیهر هانسی آتا بیر بئله بیداد اوشاغا ؟
 آی کتچیر ، قیرخی گلیر ، آی کیشی قوی آد ، اوشاغا !
 قونشویا ، قومه منی ، دوشمن ائدیسن ینی‌دن
 اوغلوما قویما فقط ، بو دئدیگیم آدلاری سن :
 مصطفی - زینال - اسد - رستمعلی ، کبله حسن
 مرتضی - تاری‌قلی - حاج بابا ، فرهاد اوشاغا
 آی کتچیر ، قیرخی گلیر ، آی کیشی قوی آد ، اوشاغا !
 چونکی یثزنم دیر اسد ، زینال اونین قارداشیدیر
 مصطفی - حاج بابا مرحوم آقامین بولداشیدیر
 مرتضی - رستمعلی قونشو ، حسن یوز باشیدیر
 قویاسان جمله کوسه ر آدلارین ، آزاد اوشاغا
 آی کتچیر ، قیرخی گلیر ، آی کیشی قوی آد ، اوشاغا !

* * *

بد گلیر!!

فکرائدیریک بیزده بیرایش باشلا یاخ

ایله بیرک استخاره ، بد گلیر

صبرائدیریک، بیرجه ساحات خوشلایاخ

خوشلاییریق ، استخاره بد گلیر

* * *

ایسته بیریک بیز ، ائولاد ملته

آجیب مکتب ، چاتاخ داد امته

جمعیت لر تشکیلینه ، همته ...

قالقشریق ، استخاره بد گلیر

* * *

جمع اولوری بیر مجلسه یوز نفر

ایشله دیریک نچه باتمان چای-شکر

دانیشریق ، بیتیشیریک مختصر ...

ایله ینده استخاره ، بد گلیر

* * *

صوندا بیرده ایله بیریک مصلحت

توپلا شیریق، هم چای اولور، هم ده ات

تسبیحه ده موللا ائلیر مشورت

آندیرینه ، استخاره بد گلیر

* * *

بش آی ، اوچ آی گئدیب ینه یاتیریق
 لاکن چای سیز ، آتش سیز ایتیب باتیریق
 اوزتالیکا ، تازا بیر سؤز آتیریق
 کی ائتمه کک ، استخاره بد گلیر

* * *

سه باره بیز بو شورابه جمله شیب
 ان لازیملی مکتب ایشین مسله شیب
 دوزلدیریک زحمت چکیب الله شیب
 پول دئنه ، استخاره بد گلیر

* * *

سویله ییریک ، علم ، مکتب ، اتحاد
 هی ساییریق جمله سینی آد - به آد
 بیله اولور ، نئچه مجلس انعقاد
 آخیرینده ، استخاره بد گلیر

و شعر صابره نظیره دیر . صابر دئیر :

تا گلیریک بیزده بیر آز آنلیاخ
 مجلس عرفاندا ، وورورتک صیر
 ایسته ییریک ایشلری سهمانلیاخ
 هیئت اعیاندا ، وورورتک صیر

پیشیکلر !

ای ٹولکهمیزین سٹویمهلی حیوانی پیشیکلر !

وی خانه میزین یاخشی نگهبانی پیشیکلر !

دیرلرکی (پتربورغ) دا جمعیت آچیلیمیش

حیوانلاری حفظ ائتمک ایچون بایراق آسئلیمیش

رحم - عدل ایشینی هر پیشگین اوسته ساچئلیمیش

هی اولیا جاخ کوچمه ده سیچقانی پیشیکلر

ای ٹولکهمیزین سٹویمهلی حیوانی پیشیکلر !

ای ٹولکهنین آزاده لری ، بخته ورانی

گویلوم دولودیر ، آتش رشگ ایلہ ، نهانی

ممنوع دیر ائتمک سیزه ، هر دورلو جفانی

اینجیتمه گه یوق کمیسه نین امکانی ، پیشیکلر !

ای ٹولکهمیزین سٹویمهلی حیوانی پیشیکلر !

کیم دؤگسه سیزی ، وورسا سیزی ، ائسه اذیت

تنبيه و جریمه ائده جک ، بیلسه حکومت

به به بو نه طالع ؟ بو نئجه بخت ؟ و نه نعمت

واللاہ بو حسد یاندریرر انسانی ، پیشیکلر

ای ٹولکهمیزین سٹویمهلی حیوانی پیشیکلر !

لاپ دوغروسی ، باخدیقجا سیزه حیرتیم آرتار

خوشبخت سیزی گؤردیکده غم و حسرتیم آرتار

حتی نه سیزه ، ایت لره ده رغبتیم آرتار

وار چونکی سیزه بیرجه یانان جانی ، پیشیکلر

ای ٹولکهمیزین سٹویمهلی حیوانی پیشیکلر !

حاكم لريميز ، بيزلری سايمازلا سراسر
 باعث ندی ؟ انسان ده گي حيوانه برابر ؟!
 اولدن اولوبدير بيزه بير بيله مقدر -
 كي ، موفت اولاهرياندا اونون قاني پيشيكلر
 اي تولكه ميزين سثويمه لي حيواني پيشيكلر
 هيراندا گورورلرسه مسلماني دؤگوللر
 هم اياه دؤگوللر ، نثجه حيواني دؤگوللر
 دينمزده حكومت ، كي گؤرير آني دؤگوللر
 بوخ بيرجه حمايت ائدن انساني ، پيشيكلر !
 اي تولكه ميزين سثويمه لي حيواني پيشيكلر

آرواد نه ايچوندى ؟

آروادى آلدوخ كي ، آلاخ چكمگه
 آلاميشوخ زولفه داراخ چكمگه
 بيز آلميشوخ آرواد ، اولاجاريه
 آلاميشوخ خانيم اولوب ياريه
 بيز آلميشوخ آروادى ايش گؤرمگه
 آلاميشوخ گونده ساچين هؤرمگه
 بيز آلميشوخ قين آناسين ساخلاسين
 آلاميشوخ گئجه - گوندوزيوخلاسين
 بيز آلميشوخ ساققالا رنگك ياخماقا
 آلاميشوخ « قزىل شووه » تاخماقا

بیز آلمیشوخ آروادی ائو! ساخلیا

آلمامیشوخ وئل گزه سار ساخلیا

بیز آلمیشوخ آروادی دوز آزمگه

آلمامیشوخ گونده گندیب، گزمگه

بیز آلمیشوخ قوللوق ائده قوش کیمین

آلمامیشوخ بانلیبا بايقوش کیمین

بیز آلمیشوخ باشماقلاری جوتله سین

آلمامیشوخ هی توزینی بیتله سین

بیز آلمیشوخ نئهره میزی چال خاسین

آلمامیشوخ او شاخلاری قار غاسین

بیز آلمیشوخ گول بزه سین گول دانا

آلمامیشوخ بالسدیزا دونقولسدانا

بیز آلمیشوخ آروادی، گولسین - دئسین

آلمامیشوخ ایت کیمی زینگیلده سین

بیز آرواد آلدوخ کی، اولاخ بیر کیشی

آلمامیشوخ بیس پیشیره پیشیمیشی

بیز آلمیشوخ آرواد، اولاخ بخته ور

آلمامیشوخ، گونده چکک دردر

بیز آلمیشوخ، آرواد اول، دوغروسی

آلمامیشوخ اولسون ائوین اوغروسی

* * *

اٲولنيم ؟ اٲولنمه ييم ؟

موللا ! سنه ايله بيرم مصلحت

سويله گٲوروم ، اٲولنيم ، اٲولنمه ييم ؟

آتميشي سنيم ايله ييبدير گزشت

بيرقيز ، آليم ، اٲولنيم ، اٲولنمه ييم ؟

* * *

اٲوده واريمدي بيرى ، لاٲ كوهنه دن

صونراڊا آلديم بيريني تازه دن

بوشلاميشام تازه نى ، هرچند من

بيردء گولوم ! اٲولنيم ، اٲولنمه ييم !

* * *

وار طمعيم دوغروسى بير دختره

اٲلچى ده سالديم مشهى صفدره

همده ووروب موللالارى بير- بيره

ءء من ئولوم ! اٲولنيم ، اٲولنمه ييم ؟

* * *

اون ايكى جه ياشلى قيزين وار تمام ؟

ئوزنوه «اسمر» كيمى بس والسلام

ياشلى اولاءيل كى يقين آلمارام

بيرجه بوكوم ! اٲولنيم ، اٲولنمه ييم ؟

* * *

موللادایی ، اوغلو ما باخ سن ، هله
 گۆر نه دئیر بیرجه ، بو کر تنکله ؟!-
 کی ، منه بو قیز باراشار آی له له !
 سویله بولوم ! ائولنیم ، ائولنمه ییم ؟

* * *

آند ویریم من سنی ، ایمانیوا
 ساققالیوا ، شالیوا ، هم جانیوا
 یازما بوجور کاغذی ژورنالیوا
 خلوت اوخو ، ائولنیم ، ائولنمه ییم ؟

بو شعر ملانصرالدین غزیته سینده چاپ اولاندان صونرا ، میرزه علی اکبر
 صابرده جواب اولاراق بیر شعر یازمیشدی بو مطلع نن :
 آغزین آلیم آی مشه سئویم قولی آتمیشا چاتدین دئمه اولدون ئولی
 شکر اول آلاسه جانیندیر صولی وئر پولوی دادلی ، لذتلی زادآل
 قوی وبالین بوینوما گئت آروادآل

ملانصرالدینه

بیر قیزین عرض حالی

بابا جیغیم ! اولسادا زحمت سنه

حالیما باخ ایله شفقت منه

بیر کره ایت لطف و محبت منه

قیلمادی بیر کیمسه مروت منه

من جو جوق اولدوم، منی آلدان دیلار

بش قروشا ، بیر قوجایا ، ساندیلار

بیر قیزی دیم دو ققوزا چاتمیش یاشیم

چیخمازیدی واريله - یوخدان باشیم

بیر گون آتام ، بیرده آتام - قارداشیم

ال بئر اولوبلا ، داشیمی آتدیلار

من جو جوق اولدوم، منی آلدان دیلار

بش قروشا بئر قوجایا ساندیلار

هرچه من انکار ائله دیم ، گگتمه دیم

اونلار ائدن امری قبول ائتمه دیم

قیلمادیم اقرار ، ایشه بیتمه دیم

آخ... نه بیر یوللوق تولوب ائتمه دیم

زوريله قوللاریمی باغلان دیلار

بش قروشا ، بیر قوجایا ساندیلار

وئردى مى ، گۆرنە جوزە بىر ارە
دۆردىنى ئالمىش ، بىر ئوكوز پىسرە
موللادا اويدى ، بابا سىم وزرە
كايىنمى كسدى ، يازىب دفترە
كېلاغلامە ، مى يالوارتدىلار
بش قروشا ، بىر قوجايا ساتدىلار

بس ارىمىن واريمىش ائودە ينە
بىر-ايكى-اوج آروادى، عرضيم سەنە
اوج قىزى، دۆرت اوغلى ايلە بىرنە
سالىدى مى اون بىرى نىن چىنگىنە
ھربىرى بىر سۆز ، سۆزىمە قاتدىلار
ھەر گىجە ، كل پىسرە تاپدادىلار

بو ، نە ار آروادلىقىدى بىلمىرم
تا گلەلى بو ائو گون گۆرمىرم
شەنە چىكىب زولفومى بىر ھۆرمىرم
سرىمى قارداشىمادا وئرمىرم
چونكى اولار عدلە خلل قاتدىلار
من يازىغى بش قروشا ساتدىلار

من ده گیرم بیسرجه قارابخت اولان

یوزمینی وار، من کیمی بدبخت اولان

زالخا، تکذبان و پری، نور جهان

یوخ کی، فقط من کیمی جانہ دویان

من کی گولردیم، منی آغلالتدیلار

من یازیغی بش قروشا ساتدیلار

موللا! او شاخلاریوا قوربان اولوم

سویله نه وقته کیمی حیران اولوم؟

من نه ائدیم بلکه بیر انسان اولوم؟

تا نه زامان بئله جه گریان اولوم؟

عصمتی، انصافی آیاقلالتدیلار

من یازیغی بش قروشا ساتدیلار

بو شعرده مرحوم صابردن الهام آلینب کی یازیو .

آخ بو او شاخلار تنجه بد زاددهلار لاپ دئیه سن چین کیمی بیر زاددهلار

برق بلا !

سنی مشروطه چی بیلیمشدیم آی گیج ! بد اداسن میش
ئوزون ظاهرده خوش ، باطنده بیر مرد دغاسن میش
ریاست شوقی ایتمیش باشیوی سرگرم ، اولده
هوای ظلم استبداد ایله ، بیرق گشاسن میش
سنی اوللری گۆردیکده احسن لیر دئییردیم من
غلطلر ائتمیشم شایسته ی بد ، بد دغاسن میش
سنی مرآت آمال وطن بیلدی یازیق ملت
برابر دوردی ، اما اگری گۆردی ، کج نماسن میش
سنی ایرانلیلار آدم بیلیم قونداردیلار صدره
فقط انسان دگبرمیش سن ، گدا اوغلی گدا سن میش !
ایشیتجک آدیوی اول سوروشدیم : « کیمدیر آیا بو ؟ »
سکوت ائندی هامی ، بیلدیم کی بیر اهل جفا سن میش
سنی هانکی آنا دوغموش سادا ، ایران بیؤیتموشدیر
حرام اولسون سنه امدیکلرین ، مادر خطا سن میش !
عجب پاک اولدی ایران ، عهدیوه یاخشی وفا ائتدین
سحاب ظلم و استبداده بیر برق بلا سن میش
قاریشیدر دین ، پوزوشدیر دین ، توتوشدیر دین ، وروشیدیر دین
عجب نامرد ، نامربوط و بی مهر و وفا سن میش !

بو شهر سیدعظیم شیروانی نین بو غزلیندن استقبال اولموشدی :

سنی من با وفا ساندیم ، سن ای مه بی وفا سن میش
عزیزیم ! نور عینیم ! سن گدا اوغلو گدا سن میش

ترياکي لره دایر

« ساقی نامه »

گتیرمه مجلسه ساقی ! شراب وودگانی
آپارکناره گؤزوم تاکی گؤرمه سین آنی
« شراب روحه غذا دیر » دئیب اگر شاعر
بزندیریر اونی ، سیدعظیم شیروانی *
ولی یانیمدا منیم ، احترامی یوخ اونجا
داداندیریب ئوزینه گرچه چوخ مسلمانی
بلا سینی گؤزیوین من آلیم آمان ساقی !
گتیر - گتیر منه تریاک یزد و کرمانی
آلش دیر اود ماشانی وئر «بیز»ی ائله حاضر
سیلیب تمیزله ، جریق - جیندیر یله حوققانی
یاپش دیر آغزینا حوققانی اوج درم تریاک
اودی یاخین دوت ، اونا ، قویما چاتلا سین بانی
چکیم اونی اوقدر ، تاکی چاتلا سین نشئم
قارابولوط کیمی توتسین دومان ، دنیانی
یانیمدا سویله مه ایران سؤزین ، کثفیم پوزولار
گتیر فقط منه سن ، اختراع ایرانی !! *
داغیتما نشئهمی بوش سؤزلریله ، الحاصل
چاغیر حضوریمه ناقال کبله سلمانی
تات احمدیله اولارسام جهاندا هم حوققا
داهی سالیب یادیم ، گولمهرم نریمانی

ساغیمدا جاییار اولاً ، گر سولومدا اسکندر
 قاباغدا مشدی صفر ، سایمارام بگی ، خانی
 خیال ائتمه کی ، یو خدیر پولوم ، جیبیم بوشدیر
 یانوندا ساخلا گیسرو ، بو پاپاگی ، توققانی
 بوگون واریق ، صاباح آلاسه بیلیر نه لر اولاجاق
 توتوب کی قالمیاجاق ، همیشه دنیانی ؟
 « تومانچاق » عالم اسلامی جمله گرمک اولار
 مرند - خوی ایله ، سلماسی ، رشتی ، تهرانی
 قادین ، کیشی ، جو جوق آژولسه چکمره غمینی
 دبلینچی لیک ائله سین ، گورموشم خوراسانی
 فقط کتفیم دوری اولسون ، تمام نشتم تخت
 دولاندرار آنانی ، خیردانی ، سلیمانی
 نه ایسه قدرتی جوشه گلنده آلاهی
 یاراتمیش عالم اسلامده ، مسلمانی !
 کی بیلر غیرت و ناموسکاردیر هامیسی
 دوتوبلار السده همی عشرتی ، هم ایمانی
 یاشا - یاشا سنی ایرانلی چوخ یاشا دائم
 همی بو عالمی توتدون ، همی ده عقبانی

* - سیدعظیم شیروانی آذربایجانین گورکملی و شیرین دیللی شاعری دیر
 کی بوردا اونا اشاره اولوب .
 * - اختراع ابرانی : بوردا همان (تریاک) دن منظور دیر .

موللا عارفه دئییر :

سانما گتتمیشدیر الیمدن عزت و شأنیم منیم
بیلمه کی ، کتچمیشدیر عصر و وقت و دورانیم منیم
اٹله فکر ائمه کی کوهنه لمیش ، بوجا خداقالمیشام
کیمه ایشلتمیر ، باتیدیر هم آدیم ، سانیم منیم
لوغالانما کی ، سنون همفکرین آرتیرگون به گون
اسگیلیر یاریم ، مریدیم ، بنده فرمانیم منیم
چو خدا شیمشه کی واروندیر تازه اوچ-بش مکتبین
وار هله مین دن ده چوخ کوهنه دبستانیم منیم
بیر-ایکی ژورنال-غزیت ، چاپخانه وه فخر ایله مه
واریکن یوزمین دلاور مرثیه خوانیم منیم !
ائو منیم ، هریان منیم ، مسجد منیم ، مجلس منیم
باغ منیم ، بوستان منیم ، مینلرجه حیوانیم منیم
سؤز منیم ، فتوا منیم ، امضا منیم ، قدرت منیم
اٹل منیم ، آهیل منیم ، جاهیل مسلمانیم منیم
پول منیم ، پالتار منیم ، مات منیم ، قسمت منیم
آش منیم دولما منیم ، هر یثرده احسانیم منیم
آدیوی عارف قویوبسان ، یوخ جبینده بیر قپیک
باخ لبالب دیر قزیل ، کاغذ جیشدانیم منیم
بو قدر شی لر منیمدیر ، آی لوطی سنده نه وار؟
شهرتیم وار ایشله بیر دینگیم ، دگیرمانیم منیم

گۇزلىرىن باتمىش، چۆكۈب اوردون، دۇنوب بويىنۇن چۇپە
 سرخ دىر رىنگىم، كىفيم كۆك، ساغدىر جانىم منىم
 اسكناسىم، ساز اساسىم، در و مرجان منەدىر
 آخىرتە جنت و حورىلە، رضوانىم منىم

نە وعدە وئرىپ ؟

وعدە بىزە بەشتى، يەنە روضەخوان وئرىپ
 كۈھنە ئوللىرى يەنى دىن تازە جان وئرىپ
 اول ئوزى صعود ائدىرى، عرش منبرە
 جنت لىر ايچرە صونرا بىزە او مكان وئرىپ
 حورى لىرلە قول بويون ايلير بوگون بىزى
 بىر كر بلائى يە، ايكى يوز عالى جان وئرىپ
 نازىك دۇن ايچرە آغ بدنى جلوه لندىرىپ
 آغ استخوان ايچىندە ايلېك دىن نشان وئرىپ
 حاجىلارى بەشتە سورور، اوسورى-سورى
 موللارلى بوگلى گاوە چۇبان وئرىپ
 بىر مۇمنە، بەشتە يوزمىن شەر، ساتىر
 شەر ايچىندە مىنلرايلە غىج آتان وئرىپ
 فېكرىنچە روضەخوانىن، اويون خانەدىر بەشت
 ھر بامبلى و بيتلى يە اوردا مكان وئرىپ
 ھر بورنى فېرتىقلىنى جنت لىك ايليرى
 ھراوغرويا، آدامجىلا عزت و شان وئرىپ

بش شاهي يه ساليړ ايچمري يول كسنلري
 پول وئرمه ينلره نئجه فحش و يامان وئريړ
 الحاصل ، آرزويا يئتيشمك ده گير چتين
 قيرخ گون محرمي دپله سن هر زمان وئريړ

* * *

بو گنجه !

موللا ! سجاده نى ، آنديق بو گنجه
 « مى » ايله الفتى ، قاندیق بو گنجه
 داها سو ايچمه گى ائتديك قدغن
 ايچگى نين طعمينى داندیق ، بو گنجه
 دوزلشديرديك ايشين هر يانينى
 مطلبه ، مقصده چاندیق بو گنجه
 ايسته ديك مجلسه هر نوع شراب
 آغ دوداغلارى قيزارتديق بو گنجه
 لب شكر ، ساقى زيا نظرين
 يادينى جام بوشاندیق بو گنجه
 بير - بيرموزه پياله - قدحى
 اتحاديله اوزاندیق ، بو گنجه
 خود ، ونى ، تار و كمان چالديرديق
 قيشقريب حشرى قوباندیق ، بو گنجه

هر نه کی اولمالیدی ، او اولدی
 کوهنه یه تازه یاماتدیق ، بوگئجه
 باشیمز دولدی ، قیزیشدی آزالیق
 چوخانی ، بؤرکی چیقارتدیق ، بوگئجه
 پول قوتاردی ، کیسه نین چیخدی دیی
 باشماغی ، قورشاغی ساتدیق بوگئجه
 پامی باسمیشدی بوتون قلبلری
 پاک سیلدوخ ، صاهالاندیق ، بوگئجه
 سوسوزیندان چمنیم یانمیشدی
 اونی بیرگونه صولاتدیق ، بوگئجه
 گون طلوع ائتدی ، اوجالدی فلکه
 صبحه تک ییز دئمه یاتدیق ، بوگئجه
 ... دنیانین اونوتدیق غمینی
 خسته بیرگویلی پوکاتدیق بوگئجه

ملتین دردینی آتدیق ، بوگئجه
 عجمی - تورکی اویاتدق ، بوگئجه
 عربی ، کورده جالاندیق بوگئجه
 قلب مجروحی ساغاتدیق بوگئجه

آی ماشاللاه !

ماشاءاللاه بو ده گیر ریش ، کی مرجاندير بو !
یوق توکه بنزه ری ، ابریشم کرماندير بو !
دست قدرت له ، خم حققدن الواندير بو !
تاريدان بو ، کیشی به بیر بویوک احساندير بو !
بونا باخ موللا دایی ، گۆرنه درخشاندير بو ؟ !

* * *

در غلطان دیهرم من بونا ، ساققال دئهرم
ایکی یوز رنگه چالیر سرخ ، قارا ، آل ، دئهرم
هر قریشمال دئسه ده ، منکی بونا چال دئهرم
صنعت صانع ذی قدرت یزداندير بو !
بونا باخ موللادایی ، گۆرنه درخشاندير بو !

* * *

هر تئلیندن آسیلیبدير ، بیره اون باشلی ملک
جمله مشغول دیر اوراده دولانديقجا فلک
گیزله نیب هر توکو آلتیندا ، ایکی اللی کلک
سانکی وحشی لر آراسیندا ، بیر اورماندير بو !
بونا باخ موللادایی ، گۆرنه درخشاندير بو !

* * *

باق یو سققاله کی ، سیماسینا دوزگون یاراشیر
 نور رخسارینا قیلدیقجا نظر ، گؤز قاماشیر
 ساچ کیمی شققله نیر ، گاه ایکی چیگنیندن آشیر
 دام تزویر ، ده گیر ، رشته ی ایمان دیر بو !
 بونا باخ موللادای ، گؤرنه درخشان دیر بو !

* * *

کیمدی ؟ آنلات تانییرسان منه آخوند کیشی
 مات و حیران بوراخییدیر منی طوری ، گزیشی
 بنزهیر « زاله » بوی « گیوه » لون دین یشیشی
 زور بازوده هله ، رستم دستان دیر بو !
 بونا باخ موللادای ، گؤرنه درخشان دیر بو !

* * *

شهر تفلیسده یوخ بیرجه نفر تای بونا
 اشبو سققال وئریلیب عقله بدل ، پای بونا
 اللی یول رنگ وورور هفته بونا ، آی بونا
 هند عقیقندن ایکی قات داها درخشان دیر بو !
 رنگ دیر ، یا ئورگیمدن سوزولن قان دیر بو ؟ !

آلاها مناجات!

دنیا لاری یو خسدان یارادان ای اولو تاری

ساخلار آغلاریله جه سویله، قولى، تارى؟

* * *

آرتدیقجا تمدن، سؤنوری شعله‌ی مذهب

نابود اولوری دین له، تقوا، و ورع هپ

یو خساگئدجکدیر بئله، بو حال مذہب؟

ئولدیرمی، قور تار یوزی باری، صولی تاری

ساخلار آغلاریله جه سویله قولى، تارى؟

کئچمیش کئری کلمزده، دیر یلمزده ئولنلر

بو یروخلاریوی ایله دیلر دفن، سراسر

اولدی کیشی لر حقیقه آرواده برابر

شیخینده، شریفینده آلیندی چولی، تارى

ساخلار آغلاریله جه سویله، قولى، تارى؟

مین ایل اولور آلاهلایق ائدیر سن هله چوخدی

سنده دئیلن خارقه لر بس نیه یوخدی؟

قانون نه ایچون قوللاریوا قارشى سویوخدی

باغلاندىمی اعجازلارین یا، یولی تارى؟

ساخلار آغلاریله جه سویله، قولى، تارى؟

حریت نسوان یشکه بیر معرکه سالدی
 عصمت و حیاگشتدی ، حجابین آدی قالدی
 مکتب و معارف ایشی هر یاندا قارالدی
 آزدی ایزین آرواد، قیزی یاخود دولی، تاری
 ساخلار آغلار ییله جه سویله، قولی، تاری؟
 بو واقعه نین آل داها قدر تله قباغین
 قطع ایله گلن نحس آغاچین ریشه و ساقین
 بواش ییخاچا خدیر ائویون عر شده طاقین
 ایش باشینا قویدون نیه هر یو خسولی، تاری؟
 ساخلار آغلار ییله جه سویله قولی تاری؟

ویران ئولکه !

یازماییم بیر کلمه، ائتمیشدیم قسم ، ایران ایچون
 ائتمه ییب بر پارچا کاغذ صرف او نا، درمان ایچون
 سپمه ییب بردامجی دا صو، یانسادا احسان ایچون
 اولماییر راحت فقط قلییم بو وحشتان ایچون
 بوم طبعیم بانلایسر ، بو کشور ویران ایچون
 فیکر قیلدیقجا اولور ، بو غملی گویوم بیرده قان
 نحس قانیندان بیتیر، بیر ظالمین ، مین جان آلان
 اولدی ظالمدر الینده آلت آذربایجان
 قول یارانمیش سانکی هر تبریزی، بیر خان ایچون
 بوم طبعیم بانلایسر ، بو کشور ایران ایچون

اهل تبریزه خدا دیرمی ، شجاع السلطنه ؟
 یاکی ظل الله بیر شاه ، ارتجاع السلطنه ؟
 باعث افنای ایرانندی ، ضیاع السلطنه !
 دشمن حق ، حکمفرما فرقهی شیطان ایچون
 بوم طبعیم بانسلایسر ، بوکشور ویران ایچون
 ایله بیر مجلسدن ایندی اهل تبریز اجتناب
 ائتمه بیرلر مجلس تهرانه مبعوث انتخاب
 یکدل ویکرأی دیر اصناف ، موللا، شیخ وشاب
 بیریرین تحریک ائدیر دشمن لیگه اخوان ایچون
 بوم طبعیم بانسلایسر ، بوکشور ویران ایچون
 گؤرسنیر غفلتده اولموش او زامان ایرانیلار
 بیلمه یرمیشلر نه دیر مشروطه ، خان ایرانیلار
 آنلامیشدیر ایندی معناسین همان ایرانیلار
 توبه ، استغفار ائدیرلر مغفرت غفران ایچون
 بوم طبعیم بانسلایسر ، بوکشور ویران ایچون

* * *

كچ قايرقا «دابانى چاتداق خالاي»

ينه بيلم نيه بوكاره بولاشدين آخالا!
آتيليب اورتايا، بيرمركه آشدن آخالا!
قاينايب سؤنموشيدن، برداها داشدين آخالا!
چيز يغندان چيقراق، حددن آشدن آخالا!
نه حيا قالدی نه عصمت، ياوالاشدين آخالا!
اصل شهراه حقيقتدن اوزاشدين آخالا!

* * *

دئمهديم من سنه چرشايوي آتما داليوا
وئرمه تغيير نه باشماقلاريوا، نه شاليوا
آغاريب بئوم-بوزاولوب بيرجه حناقوي ياليوا
سؤزلريم ائتمهدي بير ذره تفاوت حالوا
گئت-گيده، ارمني يه، روسه ياناشدين آخالا!
اصل شهراه حقيقتدن اوزاشدين آخالا!

* * *

گه ساتاشدين صنمه، گاه تكدبان باجيه
گه بيگه، خانه گهي شيخه و گاهي حاجيه
گاه سيدلره، گه موللايا، گه زير ناچيه
موللا معصومه، و يعقوبه و باقير حاجيه
عابده، زاهده، اعيانه دولاشدين آخالا!
اصل شهراه حقيقتدن اوزاشدين آخالا!

من ئولوم ، سنده مسلمان دئيسن بس ئوزيوه
 چرشابون يوخ نه ده روبند سالييسان اوزيوه
 آغريم اولسون اوحياسيز اوزيوه ، پيس سؤزيوه
 ياخشى چكيدن قاباغا ملتى ، كوللر گؤزيوه !
 گونده بير مؤمنه آروادلا دالاشدين آخالا !
 اصل شهراه طريقتدن اوزاشدين آخالا !

* * *

قيريشيب آننون آباتميش ! بو كولوبدير كمرب
 چؤكوب اوردون ، اگيليدير چه نن اولسون خبرين
 ساللانير بير آياغون قبره ، وار آخير سفرين
 ايلمه ايله كى ، سؤيسين سنه قيرخ آلتى ارين
 ايله دين اونلارى تحقير ساتاشدين آخالا !
 اصل شهراه طريقتدن اوزاشدين آخالا !

* * *

حمالدان ، بققالدان سورما

شرايين نولدوغون ، مندن سوروشما ، خان اولاندان سور
 صفاسين ، لذتين من بيلمهرم ، سلطان اولاندان سور
 بوئين خاصيتين هر نابلد ، هر ناشى دان سورما
 گئجه - گوندوز اينده بادهى سرشار اولاندان سور
 هر آهيل - جاهيل آنلارمى ؟ ييلرمى لذتين - دادين ؟
 سوروشسان لامحاله ، عارف و اعيان اولاندان سور

عېش دېر علم سېز لږ له بو سۆزده بحث ائديب ، دورماخ
 ضيالى - علملى ، بير صاحب عرفان اولانندان سور
 ديلنچى آنليارمى كيم نه دېر ، ميده اولان نشته ؟
 بو نشته حالينى گل ، من كيمى بى جان اولانندان سور
 نه معلومات ايستيرسن ، بيلر (مى) چون معلم دېر
 معلم لر اليندن چوخ گلر هر كار ، آندان سور
 سوروش شاعردن احوالاتينى بو آب گولرنگين
 عذارى حسرتينسده ، سينهسى شان - شان اولانندان سور
 كئفين ، مست اولماغين حمالدان - بققالدان سورما
 قراخماللى ، قالوستوقلى ، بويوك انسان اولانندان سور*
 شرايين هر نه اولسا ذوقى نى ، تأثيرينى روحيه
 شراب ايله روانى جسمده پنهان اولانندان سور
 ضرر ايله ر دئييرلر جانه ، آنجاخ اشتباه ائتمه
 اونون نفعين گنديب ميخانهده ، ويران اولانندان سور
 دئييرلر كى منه ، ايچمه ! بونى ، قابلدى ترك ائتمك ؟
 اينانميرسان اگر ، هر عاقل نادان اولانندان سور

بوشر آذربايجانين عظمتلى وعاشق شاعرى ملا محمد فضولى بغدادى دن
 تأثير آلميشدى فضولى بير غزلينده بئله يازير :
 شفاى وصل قدرين ، هجرله بيمار اولانندان سور
 زلال ذوق و شوقين تشنهى ديدار اولانندان سور
 * قالوستوق : فكل - كراوات

* * *

نیه یاراتدین ؟

یارب سنه مین شکر کی ، دنیانی یاراتدین
بیردفعه دئدین (اول) یثری - ایوانی یاراتدین
ان اول ئوزین طایفه ی جانی یاراتدین
اونسان صوردا ، آدم و حوانی یاراتدین
نوحی - ذکریانی - سلیمانی یاراتدین
هم قوم یهودی و مسیحانی یاراتدین
بیر حکمتی وار جمله ، کی حیوانی یاراتدین
سری ندیر آنجاق بو مسلمانی یاراتدین ؟

* * *

وار یثر اوزه رینده نچه مذهب ، نچه ملت
هر فرقه گؤتورموش ئوزینه بیر جوړه عادت
هرکس چالیشیر ائتمگه ، تأمین معیشت
فن او گره نبری ، کسب ائله بیر علمله - صنعت
ایستیر یاشاسین جمله سی دنیاده فراغت
انسانلیقا ، راحت لقا وار جمله ده رغبت
آنجاق کی مسلمانی اولوب پیشه سی سرقت
علمی قان آختیماخ ، ائوی ویرانی یاراتدین
سری ندیر آنجاخ بو مسلمانی یاراتدین ؟

جاهیل قان ایچن ، قلب مسلمانلاری رب آ
 بونجا ، یارادینجا ، یارادیدین ده ، قاریشقا
 افضل می دگیردی بئله مخلوقدن ، آیا ؟
 خانه ، مئشه حیوانلاری ، یا وحشی صحرا
 اسلام دئیرلر بیزیم آدیمیزا ، آما
 انسان دگیریک بیز ، نه کی اسلام ، سراپا -
 بو آدی آلب اوستونه بو طایفه حیف !
 دنیانی بزه ندیرمگه سن آنی یاراتدین ؟
 سری ندیر آنجاخ بو مسلمانی یاراتدین ؟
 هرگون توکولور خاکه مسلمان قانی گویا
 توپراخلاری رنگین ائله ییب قانلاری ، اصلا
 بو حاله حکومت ائدیری محض تماشا
 لاقید و فرحناک باخیر حضرت موللا
 بیگلر ، آغالار قالب بیروح و مقوا
 انسان نورگی تاب ائلمز بو ایشه حاشا
 ای بیزلری بوخدان یارادان خالق یکتا
 باش توکمگه بس دیده ی گریانی یاراتدین ؟
 سری ندیر ، آنجاخ بو مسلمانی یاراتدین ؟

آللاहे توکل !

هر یانه دولانددیم ، دئدیم آللاहे توکل
 آتشلره یانددیم ، دئدیم آللاहे توکل

قويدوم باشیمی اللریمین اوستونه ، یاندیم
 ایتلر تک اوزانندیم ، دئدیم آلاهی توکل
 چالیندی دهل ، کؤچدی بوتون قافله لر ، من
 کؤچدن آرالاندیم ، دئدیم آلاهی توکل
 پامال ستوران و خران اولدوم ئوزیمده
 ائلدن آرالاندیم ، دئدیم آلاهی توکل
 سائل دونی تک اللی یشریمدن بوزه لندیم
 شالواره یاماندیم ، دئدیم آلاهی توکل
 آتلاره سامان ، ایتلره یال ، ماله یشم اولدوم
 خانلاره تالاندیم ، دئدیم آلاهی توکل
 گیرداپ جهالتده گوزیم کلله مه چیخدی
 غرقه یاقالاندیم ، دئدیم آلاهی توکل
 میداندا یامان یثرده قلنجیم یاوالاندی
 باشندان یارالاندیم ، دئدیم آلاهی توکل
 اصلان کیمی میدان شهادتده یخیلدیم
 محویمه ایناندیم ، دئدیم آلاهی توکل
 هئش گلهمدی موللا ، آغا ، دولتی هارایه
 جانیمدان اوساندیم ، دئدیم آلاهی توکل
 فی الجملة نه گلکدی باشیما صبر ائلهدیم من
 هر رنگه بویاندیم ، دئدیم آلاهی توکل

نئجه آرواتدىلار ؟

آي كيشى بونلار مگر آرواتدىلار ؟

جملهسى حورى كيمى، بير زاتدىلار

* * *

كيم دئمز آرواد ، بيزيم عورتلره

گؤزلى گر دوشسه بو صورتلره

قاتلانير هر درده ، كدورت لره

باخماكي چوخدا قوجا ، يا قارتدىلار

آي كيشى گل گور ، نئجه آرواتدىلار ؟

* * *

صبح يثربندن دوراجاخ مال كيمى

آغزى - گؤزى بوم بولاشيق ، يال كيمى

چرشاييني باشه ساليب ، لال كيمى

اؤدن اوزاخلاشدى ، ايتيب باتدىلار

آي كيشى گل گور ، نئجه آرواتدىلار ؟

* * *

اؤده اوشاق بير - بيريني داغلاير

كبله ولى باغرينا داش باغلاير

گوللى خالا ، ياسداگئديب آغلاير

گاهداگؤريرسن كى ، گليب ياتدىلار

آي كيشى گل گور ، نئجه آرواتدىلار ؟

ياسە گەدىب ، گەلمەلرى قوش كىمى
سۆزلرى ، صحبتلرى بايقوش كىمى
اوندا گۆررسن كى ، قودورموش كىمى
كۆرپەلرى بىر بىرىنە قاندىلار
آي كىشى گل گۆر ، نىجە آروا تدىلار؟

* * *

مىرمى گۆرمز اوزىنى ، بىر كره
فالچى ، دعاچى گۆره جك يكره
دىللىرى پىس ، اللرى خائن اره
ائو- ائشىكى ، قاب- قاچاچى ساتدىلار
آي كىشى گل گۆر ، نىجە آروا تدىلار؟

* * *

بونلارى اوخشاتمىرام انسانه ، من
بنزه دىرم بىر يئكه حيوانه من
گلدىم اليندن بولار ين جانه ، من
وئل اوشاچى ، باغرىمى چاتلاتدىلار
آي كىشى بونلار مىگر آروا تدىلار؟

بو شعرده سۆيىم قولى ، مىرحوم مىرزه على اكبر صابرىن بو يىتىنە نظر
اتمىشلى :

آخ . . . بو اوشاخلار نىجە بدزاددىلار
لاپ دئىيە سن جىن كىمى بىر زاددىلار

* * *

ایرانلی دیر !

هر مکاندا گۆرسه نيز بئر بی قرار ، ایرانلیدیر
غربت ائلده سینه چاک و داغدار ، ایرانلیدیر
حسرت اهل و عیال و انتظار ایرانلیدیر
آمیره ، مأموره ، فراشه دچار ، ایرانلیدیر
نائبه ، خانه ، امیره مرد کار ایرانلیدیر

* * *

ظلمه تاب ائتمکده بو قومین ، ید طولاسی وار
هر جفائيله اگیلمز قامت بالاسی وار
کتفینی پوزماز ، اونین تریاکی وار ، حوققاسی وار
راحت ومست و خراب و خوار و زار ، ایرانلیدیر
هر مکاندا گۆرسه نيز بئر بی قرار ، ایرانلیدیر

* * *

گاه حریت چیدیر ، چونکی اونا محتاج دیر
جان فدا « ستار » - « باقیر » باشلاریندا تاج دیر
ف... استبداد الینده گاهیده قیراج دیر
گونده بئر رنگه دوشن ، بی اعتبار ایرانلیدیر
بی وفالیقدا جهانہ آشکار ایرانلیدیر

* * *

قالديران «ستار» ی مین عزت اه گاهی باشینا
گه سپهداری چکن یوز نازيله آغوشینا
گه چکیب تیغ خصومت ، جان فدا قارداشینا
قهرمانین تاپدادان بی ننگ و عار ایرانلیدیر

* * *

ئولدیرن بونلار ، ئولن بونلار ، یانان بونلاردیر
اودلایان بونلار دگسردی ، اودلانان بونلاردیر
خائینه ، شیطانہ دائم ، آلدانان بونلاردیر
عالم جاهیل فریب و فتنه کار ایرانلیدیر
صاحب ادراک و تمکین و وقار ایرانلیدیر

* * *

حق یار اتمیش باش - قولاخلی ، بیرجوره انساندیر
سانکی ایران ایچره بونلار گلمه ، یا مهماندیر
شیر پستان وطن بولدی ، بولار عطشان دیر
ئوز گه لیر سیراب ، او پستاندان کنار ایرانلیدیر
ئوز ائوینده گورسه نیز بیر دلفکار ایرانلیدیر

* * *

یاخشی قارداش

من یشیم گونده آش ، ایستی لاواش
قارنیوا باغلا سنده بیر یشکه داش

ایله ییم ائوده استراحت من
 کوچه ده تیرنه ئول سویوخدان ، سن
 من یاتیم تخت ده ، یانیمدا قاری *
 سن طویلنده گؤر مالی - داواری
 هر گنجه من بییم ، ایللیق قاتلت
 سن یوان اُکمگه ، قناعت ائت
 ائوده حاضرسر اولاندا آش ، دولما
 ایله اولسونکی ، ائوده سن اولما !
 وار اولاندا یتمک لیر آل - الوان
 سن چؤرکدن تناول ایله یوان
 من ایچیم هر طعام ائندنه شراب
 سنده میل ائت سویوخ سودان بیرقاب
 بیل نه اولاد - عیش - ائو - آرواد
 گئت دولان حر تک چؤلی آزاد
 قارداشیم سان ، بوگونه ائتسن سن
 قانع اولمام بیر ئوزگه شرطله من
 آنلام اختیارلیق ، یاشلیق *
 بئله دیر منجه یاخشی قارداشلیق

* قری : آرواد - خانیم معناسینادیر .

* اختیار : قوجا - یاشلیق : قوجا ، چوخ یاشیان !

* * *

دیلیمیز !

کسیلدی باشیمیزا بیر بلا ، بیزیم دیلیمیز
دوزلدی دوشدی نه بر دوزیولا، بیزیم دیلیمیز

* * *

باخاندا دقت له هر بوجاغه هر طرفه
داما ، طویله به ، یا تاقچا - بوقچایا ، ایره فه
گشدر خیالین اودم اردبیل ، اهر ، نجفه
کلف کیمی دولاشیب لابه لا، بیزیم دیلیمیز

* * *

بیری دیلر سه یاز اتور کجه اللی قیرخ کلمه
چیخار آرایه ، ئوزی بیلمه دن اوتوز کلمه
کلیر دیله ، نه قدر سن باغیر کی ، گت کلمه
قالیبدی آز، بیزی دیلدن سالا، بیزیم دیلیمیز

* * *

آدیم حسن ، بابامین آدیده محمددیر
عموم علی ، دایمین دا آدی کسل احمددیر
ننه مکی خیر نیسا ، قرداشیمدا اسعددیر
آچیب دی معرکه ی کر بلا ، بیزیم دیلیمیز

* * *

مکاتیب ایچره اولان درس ایچون کتابلاریمیز
عربجه ، فارسیجا دیر ، آنلیروخ فقط یاریمیز
هله چوخالمادیرگون بهگون بوجور واریمیز
قالاق بیزی بوراخارمی دالا ؟ بیزیم دیلیمیز

* * *

هله بوتون دیله دایر اولان پوزی = یازیمیز
او دیلده دیرکی ، همان تهر باشا دوشهر آزیمیز
ینی هاوا چالا بیلیمبر ، چوق اسکی دیر سازیمیز
اولور سبب ینه قیله - قالا بیزیم دیلیمیز

قندین ماجراسی

قاحدی دونن اون شاهی به گیروانکاسی قندین
گیردی نیه خلوت لره ، چیخمیر سسی قندین ؟
بیلیم نه بلا دگدی کی ، بیرگؤز یوموم آندا
هیجری ائله دی آغزی آجی ، هرکسی قندین
چیخمیش دئدی جیران داغینا ، دوغروسی شاشدیم
واه...جیرانین اوستونده دئدیم وارنه سی قندین ؟
گتتدیم کی در آغوش ائدم او ایله دی چم - خم
گوج وصلینه چاتماز ، قونوب اگری «فسی» قندین
یاندیم گنجه - گوندوز دیلهرم بار خدادن
دوشسین صویا ، اوچسین باشینا خیمه سی قندین

* * *

ایرانین سلطانی رضا شاه :

بختین کی بوگون اولدی سنه یار ، رضا شاه
ائت دورما بوتون ایشلری هموار ، رضا شاه

* * *

برکیتمک ایچون موقعیوی، تختیوی قیل جهد
اعلان ائله ئوز اوغلووی دا تخته ولیعهد
باخماکی اونا تخت دگیردی ، یاراشیر مهد
دوشمز بئله فرصت اله تکرار ، رضا شاه

* * *

بو تختده اگلشمیش افندییم نئچه یوز شاه
سالمیش او بویوک باشلار ائوز کؤلگه سین آلا (۱)
وقتاکی سنه چاندی بو تاج ، اول داها آگاه
اطرافیه ییخ بیر سوری دلدار ، رضا شاه

* * *

سن باخ نه ائله ، ملته ، نه عصره ، زمانه
آنجا ایشیوه ، کیفیوه باخ ، باخما جهانه
باخ اوغروماسین وارئین ای شاه ، زیانه
باغلاینی قورشاخ ، ینی دستار ، رضا شاه

ایضاح : بو شعردن آنلاشلیر کی شاعر اونی ۱۳۰۳ شمسی ده گرک

یازمیش اوله .

قاراداغلى مستبد رحيم خانين

مستبد محمد عليشاها مكتوبى

تا جداريم ! منه باخ ، گۆر نىجه شادان گليرم
مال و دولت گۆتوروب خرم و خندان گليرم

* * *

سن گئندن صورا ايراندا چوخ آنديم داسنى
فتنه ده ظلمده حتى بئله ، داندېمدا سنى
مينديره بيلمه ديم ئوز تختيوه ، يانديمدا سنى
ملك ايرانه ووروب آتش سوزان گليرم
مال و دولت گۆتوروب ، خرم و خندان گليرم

اردبيلي ، اهرى ، اكرنى ويران ائله ديم
داغيدېب جمله دهات اهلىنى تالان ائله ديم
ايكى - اوچ مين كيشى نى ، قانينا غلطان ائله ديم
قليجيم قانلى ، اليم قانيله الوان گليرم
مال و دولت گۆتوروب ، خرم و خندان گليرم

ايسته ديم بيرده سنى شاه ائله ييم ايرانه
اولمادى ممكون ائدم ، مملكتى ويرانه
غنيم اولسون چۆره گين «باقيرا» - «ستارخانه»
ائتديلر ايشلرى هر ياندا پریشان گليرم
مال و دولت گۆتوروب ، خرم و خندان گليرم

قارا داغدا سانيليرديم ايكي قوردين ييري ، من
نه ائدم كي ، ائله هر ياندا باسيلديم گئري من
قيريليب باتدى قوشون نكجه قوتارديم ديري ، من
ديري ظن ائتمه ، نيجه مرده بيجان گليرم
مال و دولت گؤتوروب ، خسر و خندان گليرم

اوستومه اولدى هجوم آور او مشروطه چيلار
دؤندولر شيره ، قوتور قهوه چيلار ، كوزه چيلار *
ائتمه دي تاب مقابله كي مشروعه چيلار
خانلقيم گئتدي ، بئليم سيندي ، گريزان گليرم
مال و دولت گؤتوروب ، يانيوا خندان گليرم

وئرمهديم من ياخامي ، ملت ابران اليه
بلدم قونشولارين چونكي بوگون هر ديلينه
انتجا ايلهديم ، آخيردا گئچيب روس ائلينه
مات و مبهوت و پريشان و پشيمان گليرم
مال و دولت گؤتوروب ، يانيوا خندان گليرم

* * *

* بوردا كوزه كناتلي حاجي مهديه اشاره اولوب حاجي مهدي آدلي -
سانلي مشروطه چيلردنيدى .

کارگر اولماز

هرر باشه « سیلندیر » قویان اهل هنر اولماز
هر اوغرو ، ناماز ائتمه گنن ، معتبر اولماز
آرکک سانیلار، بؤرک گبیهر اولسا قادین دا
لاکن بو آچیق دیرکی حقیقنده آر اولماز
وورماخلا ، یه هر ائشگه ، یا آتلازا پالان
ائشک آت اولوب، آت داخی ذاتاکی خرا اولماز؟
توپ پیشینه، توخماخ ایله چیخماخ دلی لیکدیر
کسگین قلیجا قارشی ، باشش وال سپر اولماز
درک ائتمه لی کی ، یاندیریجی اوت قاباغیندا
حفظ ائتمک ایچون خاریله خسدن چپر اولماز
وحشت مدنیت له اولورمی کی ، بوی ئولچه ؟
دریاده غریق تکنده سیر و سفر اولماز
ظلمات جهات بوغاماز نورینی علمین
هرگؤستریش ایله دئمک - ایشته ظفر اولماز
یوزمین مدنی ملته ، وحشی ، قارا بیر خلق
اوستونمی اولار؟ اولسادا میلیون - نفر اولماز!
هرکس اینانا ، تک اینانا بیلمه یریز بیز
کیم جاهل اولان عائله - ائل ، بخته وراولماز
آندیم ، ده گیشن اولمادی ملت جریانین
صد حیف کی افسانه لریم ، کارگر اولماز

* * *

تورک دیلی !

یازدیغین نظم و نثری یازیلاری

اوخورام من ، فقط کی آنلامیرام

آنلاماق کوچ - غلیظ عباره نی تام

بینیمه گیرمیر آنلایش اثری

* * *

تورکجه یاز، ساده یازماییرسان سوس!

هامونین یوخ ، عربجه دن خبری

دانشاق دوغری ، اگله شک اگری

ساخلایم می یانیمدا بیر قاموس ؟

* * *

تورکجه بیر بیت ده ، ایکی کلمه

فارسجا واراوچ ، عربجه واراوناوچ

تورک دیلین ائتمه ای عزیزیم پوچ

آزی ، بیر آرزادا ، سن اسگیلتمه !

* * *

قیز - آتانین صحبتی

قیز : - ای منه دنیاده تک ، بیرجه نگهبان دده
هم آتانین ، هم منیم ، جسمیمیزه جان دده
بوغلاری ساققالی هپ ، قیرمیزی مرجان دده
کوچه نین آغ سققالی ، کندلیله جان ، دده
مکتبه گوئدر منی ، جان سنه قوربان دده

* * *

دده : - کس سسیوی ناخلف ، آغزی بشکه هیوره
اوخشایب آخیر منی وئرمه دم خنجره
آنلا دئدیم وئرمیشم ، سؤز مشهدی اکبره
دؤنم او سؤزدن اگر ، قوپسادا محشر ، قیزیم !
بوشلا بومکتب سؤزین ، گت اُره ، آی نرقیزیم !

* * *

آه . . . نینا ؟

« نینا ! » ای گنجه نین سؤیملی گولی
عاشقین ، جانلی نشئه دار « ملی »
یوروین سروی ، کوچه - بازارین
مونس قلبی یار و اغیارین . . .
ای قالین ساچلاری « شکی » ایبه گی
شراف ایرانلیلاره گؤز بیه گی

منبعی ، غنج و عشوه و نازین
 صبر و آرامی جمله بزازین
 هپ قرانلیق سوقاقلارین فئری
 خوی لو ، تبریزلیلر ئوزینده پری
 هرگنجه ، بیر مکاندا سان مهمان
 گونده یوز اوسگولی ، سنه قوربان
 جمله مفتون سنه ، مسلمانلار
 باققال ، عطار ، درزی سلمانلار
 بیر کسی بی نصیب ائتمه سن
 کؤرمدن بیر اسیری ، گئتمز سن
 هانکی دوکانی ائتمه سن ، سن یاد -
 اولسون آغرین منه ، او یئر برباد
 مهربان ، دینلی یه و دین سیزه ده
 بیر باخ ، آی ظالمین قیزی ، بیزه ده !
 آنلا کیم بیزه آخیر انسانیق
 عشقوین اودلاریندا سوزانیق
 سن دگیرسن کی بیر کسه مخصوص
 کیم سنی قیلدی احتکار ؟ افسوس !
 آه ... نینا ! گئدینجه سن کیشی یه -
 کاش گلیدی ئولوم ، حسن کیشی یه !

* * *

آسوده کیمدیر؟

چونکی ناموسین زیانی وار تنه
آت اونی غیرتلی لیق بیهوده دیر
توت عزیزیم ، بیر نصیحت دیر سنه
کیم کی بی ناموس دیر ، آسوده دیر

جلادلار

تاپ گوروم هانسی ولایت دیر ، او
کی سر کاره قونانلار چاغادیر؟
معدن جهل و جهالتدیر ، او
جانلاری یکجه ئیلان ، قورباغادیر
آدی مشروطه ، ئوزی استبداد
آمیری ، حاکمی یکسر جلاد

بدعت

آخماق کیشی لیر سؤز قانین ، ایمان گئدیر الدن !
چیخدی آرادان ، دین مسلمان گئدیر الدن !
قیز خلقینه مکتب ندیر ؟ اولماز بئله بدعت
وار هانسی شریعتده بو ؟ قورآن گئدیر الدن !

* * *

اولاجاقدیر

فیکرینجه سنین ، ملتیمیز شاد اولاجاق دیر ؟
ویرانه قالان ملکوموز ، آباد اولاجاق دیر ؟
تالانه گئدن حقیقیمیز ، انسانلیقیمیز تک
قولدور آدیدا ، پوچ و برباد اولاجاق دیر !
شرح ائت من ثولوم، سن منه بوسری بیان ائت
بوکوهنه بیین لر ، ینی ایجاد اولاجاق دیر ؟
دائیم قالاجاق قید اسارتمده مسلمان ؟
یا بیرجه بو زنجیردن آزاد اولاجاق دیر ؟
هر گون عرفایه توکولن لعنته قارشی
هئش اولماسا ، بیر دفعهده ایراد اولاجاق دیر ؟
باران بلا اوستومیزه هی یاغاجاقمی ؟
یا ، گون دوغراق ، بیزلره امداد اولاجاق دیر ؟
حریت . عدالت . و مساوات ، جمالی
بو ثولکدهده جلوه له نیب ، دادا اولاجاق دیر ؟

ریادیر ایشلریمیز !

بوتون وجود ضعیفیم بلا ایلن دولودیر
بو قلب پر املیم آه و وای ایلن دولودیر
یئته رقولاغیما هر لحظه ، بانگ کوچا کوچ
محاط اولوب بدنیم ، بو صدا ایلن دولودیر
تمام عالم اسلامی یاندیران آتش
دوشوبده روحومه ، سوزونوا ایلن دولودیر

گولنده ئوزگه لری ، آغلاییر مسلمانلیق
 اویاندا خنسه ، بویان هایهای ایلن دولودیر
 ده لی کیمی هره بیر سمته دؤندریب اوزونی
 بیان «موشیق» کیمی ، باشلار هوا ایلن دولودیر
 دئییر : منم بیرى سننى ، بیرى دئییر شیعه
 بئله ، ائله ، شئله چون و چرا ایلن دولودیر
 نه اتحاد ایی ، نه بوی اتفاق گلیر
 ریادیر ایشلریمیز ، هپ ریا ایلن دولودیر

نه دئمکدیر ؟

من آنلامادیم ، بیلمه دیم ، انسان نه دئمکدیر ؟
 انسان هله انساندی ، او حیوان نه دئمکدیر ؟
 بعضی دئییر : « انسان کیمی حیوان دانیشر » من -
 مبهوتم و حیران ، بو نه هذیان ؟ نه دئمکدیر ؟
 سئجیدیک هله حیوانلیقی ، انسانلیقی ، بس بو -
 قولدور نئم ؟ غول بیابان نه دئمکدیر ؟
 قورت ، آیی اولوردی ، دولانیردی مئشه لرده
 بونلار نه دئمک ؟ شهر و دهستان نه دئمکدیر ؟
 ایندی سنه قوربان اولوم ، ای سئویگولی قارئ
 سویله منه سن ، بس بو مسلمان نه دئمکدیر ؟
 قوزتلار قویونی پارچالاییر ، دیشلری ایله
 انسانداکی خنجرله بو دندان نه دئمکدیر ؟

جانى ! سنى تفریق ائله مزكیمسه كى قورتدان
قوربان توفنگین اولان اخوان ، نه دئمكدیر؟
توف غیرتیوه ! سنده كى ایمان و حیا یوخ
ناموس نه ، انصاف نه ، وجدان نه دئمكدیر ؟

قادینلار!

ای علم سیز عالمده یانان ناره قادینلار !
طالعلری منحوس گونی قاره قادینلار !

* * *

هر دم سیزی گؤردیکجه بو حاليله پريشان
بی علم و ادب جمله نیزی ، حالنا گریان
منده اولورام بیله ایشه ، واله و حیران
هر یاندا ذیلانه و آواره قادینلار
یاننام ایکی دنیا قدر اودلاره قادینلار

ای ملت دنیانین ائدن نصفینی تشکیل
ائتمزمی سنیز سیز بو فنا شیوه نی تبدیل ؟
قالدیقجا بئله علم و هنر سیز ، قارا مندیل
پسلیک ائده جک بیرده اثر یاره قادینلار
طالع لری منحوس ، گونی قاره قادینلار

ایستکلی وطن گوللری ، سیز سیز یاز اولورمی ؟
سیز سیز بو وطن ، نور معارفله دولورمی ؟
گون چیخماسا ، ظلمات جهالت قوغولورمی ؟
سیزدن اوموری چاره بو آزاده قادینلار !
ای علم سیز عالمده یانان ناره قادینلار !

صون

بو کتابین ایچینده کیلر

صحنه	عنوانلار
۵	سئزیم قولی نین شرح حالی (باشلانیش)
۱۱	دیل . مسئله سی
۱۳	آخ بو غازیت یازانلاردان
۱۴	قادین
۱۶	مدنیت بوایمیش ؟
۱۷	آی بالام !
۱۸	یازیم ؟ یازماییم
۲۰	آجلیق
۲۱	پولیس اداره سی
۲۲	بلدییه اداره سی
۲۳	بالان - بالان
۲۴	گولورم
۲۶	تغلب
۲۷	آی موللا
۲۹	نیگران
۳۰	محمد علی شاه دئیر

عنوانلار	صحیفه
آلالاها مراجعت	۳۰
محمد علیشاهای بیر سؤز	۳۳
ناموسین وارسا آغلا !	۳۴
نیسگیل	۳۵
ایشچی	۳۶
قوخو	۳۷
یازیرسان ، یازیم !	۳۹
باخ ، گول	۴۱
گللی گاو و ماهی	۴۲
آد قویما مسئلهسی	۴۴
بدگلیر !	۴۶
پیشیکلر !	۴۸
آرواد نه ایچوندی ؟	۴۹
اٹولنیم ؟ اٹولنمهیم ؟	۵۱
ملانصرالدینه بیز قیزین عرضحالی	۵۳
برق بلا	۵۶
ترباکی لره دایر (ساقی نامه)	۵۷
موللا عارفه دئیر	۵۹
نه وعده وئریب ؟	۶۰
بو گئجه !	۶۱
آی ماشاللاه	۶۳

صچیفه	عنوانلار
۶۵	آللاها مناجات
۶۶	ویران ثولکه
۶۸	کج قابرقا «دابانی چاتداخ خالایا»
۶۹	حمالدان ، باقالدان سورما
۷۱	نیه یاراتدین ؟
۷۲	آللاها توکل
۷۴	نشه آرواتدیلار ؟
۷۶	ایرانلی دیر
۷۷	یاخشی قارداش
۷۹	دیلیمیز
۸۰	قندین ماجراسی
۸۱	ایرانین سلطانی «رضا شاها»
۸۲	قاراداغلی مستبد رحیم خانین محمد علیشاه مکتوبی
۸۴	کارگر اولماز
۸۵	تورک دیلی
۸۶	قیز - آتانی صحتی
۸۶	آه . . . نینا
۸۸	آسوده کیمدیر ؟
۸۸	جلادلار
۸۸	بدعت
۸۹	اولاجاقدیر

ریادیر ایشلریمیز !	۸۹
نه دئمکدیر	۹۰
قادینلار !	۹۱

بیلدیریش :

بو تئزلیکده « حداد » ین مجموعه سی کی طنز
و انتقادی شعرلردن عبارت دیر ، یحیی - شیدانین
توپلانشی له بوراخیلیر . بومجموعه نین مطالعه سین
توصیه ائدیریک .

ده ده قورقود نثریاتی

نثرییز - مستقیمی بازارچاسی

قیمتی ۸ تومن